

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про повну загальну середню освіту

Цей Закон регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на повну загальну середню освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає правові, організаційні та економічні засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни та їх визначення

1. Для цілей цього Закону нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

державний стандарт – документ, що визначає загальний обсяг навчального навантаження здобувачів початкової, базової середньої чи профільної середньої освіти, вимоги до обов'язкових результатів навчання і компетентностей, якими має оволодіти особа на відповідному рівні повної загальної середньої освіти, та вимоги до державної підсумкової атестації учнів;

доступність – сукупність умов, що задовольняють освітні потреби особи та забезпечують здобуття нею повної загальної середньої освіти відповідно до державних стандартів загальної середньої освіти;

заклад загальної середньої освіти – юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність, що здійснюється на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти;

заклад освіти, що забезпечує здобуття загальної середньої освіти – заклад загальної середньої освіти або інший заклад освіти, структурний підрозділ якого провадить освітню діяльність на певному рівні повної загальної середньої освіти;

засновник – орган державної влади від імені держави, відповідна рада від імені територіальної громади (громад), фізична та/або юридична особа, рішенням та за рахунок майна яких засновано заклад загальної середньої освіти або які в інший спосіб відповідно до законодавства набули прав і обов'язків засновника;

модельна навчальна програма – це навчальна програма предмету, що рекомендована у порядку, визначеному законодавством, центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки до використання закладами освіти;

навчальна програма – це документ, в якому окреслюється коло компетентностей, якими має оволодіти учень з навчального предмету, перелік та послідовність вивчення тем навчального матеріалу, рекомендації

щодо кількості годин на кожен тему, розподіл тем за роками навчання та час, відведений на вивчення навчального предмету;

освітня програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення учнями визначених результатів навчання;

пансіон – структурний підрозділ закладу освіти, що забезпечує проживання та/або повне (часткове) утримання учнів відповідно до законодавства;

повна загальна середня освіта – систематизована сукупність результатів навчання та компетентностей, передбачених відповідними державними стандартами та якими оволоділа особа на рівнях початкової, базової середньої та профільної середньої освіти;

територіальна доступність – сукупність умов, що забезпечують право дитини на здобуття якісної повної загальної середньої освіти за кошти державного та місцевого бюджетів у доступному і наближеному до її місця проживання закладі освіти;

територія обслуговування – адміністративно-територіальна одиниця (або її частина чи окремі будинки), визначена і закріплена відповідним органом місцевого самоврядування (або уповноваженим ним органом) за закладом освіти для забезпечення права кожної дитини, яка проживає на цій території, на здобуття початкової та/або базової середньої освіти у найбільш доступному та наближеному до місця проживання дитини закладі освіти;

учні – особи, які зараховані до закладу освіти і здобувають початкову, базову середню чи профільну середню освіту незалежно від форми її здобуття, у тому числі особи (слухачі, студенти, курсанти), які здобувають профільну середню освіту у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої чи вищої освіти;

цикл освітнього процесу – складова рівня початкової чи базової середньої освіти, яка враховує спільні вікові особливості розвитку учнів в організації їхньої навчальної діяльності (освітнього процесу) і конструюванні змісту освіти;

якість повної загальної середньої освіти – відповідність результатів навчання, здобутих особою на відповідних рівнях повної загальної середньої освіти, державним стандартам загальної середньої освіти;

якість освітньої діяльності – рівень організації та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами загальної середньої освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством.

2. Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про освіту» та інших законах.

3. Під терміном «заклад освіти» у цьому Законі розуміється заклад загальної середньої освіти (початкова школа, гімназія чи ліцей), а також будь-який інший заклад освіти, що забезпечує здобуття початкової, базової середньої чи профільної середньої освіти.

4. Положення цього Закону щодо батьків стосуються також інших законних представників учнів. Батьки, інші законні представники реалізують

відповідні положення цього Закону стосовно осіб, які не досягли повноліття, а також відповідно до законодавства стосовно осіб, дієздатність яких обмежена.

Стаття 2. Законодавство України про загальну середню освіту та його основні завдання

1. Законодавство України про повну загальну середню освіту складається з Конституції України, Закону України “Про освіту”, цього Закону, інших актів законодавства у сфері освіти і науки та міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку.

2. Основними завданнями законодавства України про загальну середню освіту є:

регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на повну загальну середню освіту;

забезпечення права особи на доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти;

забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти;

забезпечення обов’язковості здобуття громадянами України повної загальної середньої освіти;

забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності;

визначення структури та змісту повної загальної середньої освіти;

визначення органів управління у сфері загальної середньої освіти та їх повноважень;

визначення прав та обов’язків учасників освітнього процесу, встановлення відповідальності за порушення законодавства про загальну середню освіту.

Стаття 3. Система загальної середньої освіти

1. Система загальної середньої освіти складається з рівнів загальної середньої освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів загальної середньої освіти та інших суб’єктів освітньої діяльності, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними.

2. Система загальної середньої освіти функціонує з метою забезпечення:

а) всебічного розвитку, навчання, виховання, виявлення обдарувань, соціалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і здобуття освіти упродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності, дбайливого ставлення до родини, власної країни, довкілля, стати корисним членом суспільства;

б) формування в учнів компетентностей, визначених Законом України «Про освіту» та державними стандартами загальної середньої освіти.

3. Державна політика та освітня діяльність у сфері повної загальної середньої освіти ґрунтуються на засадах та принципах, визначених Законом України «Про освіту».

Стаття 4. Рівні, строки та форми здобуття загальної середньої освіти

1. Повна загальна середня освіта здобувається на таких рівнях:

початкова освіта – перший рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає оволодіння особою сукупністю компетентностей, які визначені державним стандартом початкової освіти;

базова середня освіта – другий рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає оволодіння особою сукупністю компетентностей, які визначені державним стандартом базової середньої освіти;

профільна середня освіта – третій рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає оволодіння особою сукупністю компетентностей, які визначені державним стандартом профільної середньої освіти.

2. У закладах освіти:

початкова освіта здобувається упродовж 4 років;

базова середня освіта здобувається упродовж 5 років;

профільна середня освіта здобувається упродовж 3 років.

Законодавством можуть бути визначені інші строки здобуття повної загальної середньої освіти (на кожному її рівні залежно від форми здобуття та індивідуальної освітньої траєкторії).

Строк здобуття повної загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами може бути подовжений з урахуванням доповнення освітньої програми корекційно-розвитковим складником.

Строк здобуття профільної середньої освіти в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

3. Повна загальна середня освіта може здобуватися в очній (денній), дистанційній, мережевій, сімейній (домашній), індивідуальній, у тому числі екстернатній, формах, а також у вечірній формі (на рівнях базової та профільної середньої освіти).

Кожна особа незалежно від форми здобуття освіти має бути зарахована до закладу освіти за місцем свого проживання або до іншого закладу освіти (за вибором дитини чи її батьків), в якому проходить оцінювання результатів її навчання відповідно до цього Закону.

Положення про форми здобуття повної загальної середньої освіти затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

4. Діти з особливими освітніми потребами, що зумовлені, зокрема, психофізичним станом (складними порушеннями розвитку), та діти з інвалідністю, які за станом здоров'я не можуть здобувати освіту у формах

здобуття повної загальної середньої освіти, визначених частиною третьою цієї статті, у закладах загальної середньої освіти, забезпечуються педагогічним патронажем.

Стаття 5. Мова освіти в закладах загальної середньої освіти

1. Мовою освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти є державна мова.

Кожен, хто здобуває освіту в закладі загальної середньої освіти в Україні, вивчає у цьому закладі державну мову відповідно до державних стандартів загальної середньої освіти, які мають передбачати вільне володіння державною мовою всіма випускниками закладів загальної середньої освіти.

2. Кожному учневі гарантується і забезпечується право на здобуття повної загальної середньої освіти державною мовою в державних, комунальних і корпоративних закладах освіти.

3. Особам, що належать до корінних народів або національних меншин України, гарантується і забезпечується право вивчати мову відповідного корінного народу або національної меншини в комунальних і корпоративних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства.

4. Особи, які належать до корінних народів України, мають право здобувати повну загальну середню освіту в державному, комунальному чи корпоративному закладі освіти мовою відповідного корінного народу поряд з державною мовою.

5. Особи, які належать до національних меншин України, мають право здобувати початкову освіту в комунальному чи корпоративному закладі освіти мовою відповідної національної меншини поряд з державною мовою.

6. Особи, які реалізують права, передбачені частинами 4 та 5 цієї статті, здобувають у комунальних та корпоративних закладах освіти відповідно до вимог державних стандартів початкову освіту державною мовою в обсязі не менше 10 відсотків річного обсягу навчального часу з поступовим збільшенням такого обсягу до 20 відсотків.

7. Особи, які належать до національних меншин, мови яких є офіційними мовами Європейського Союзу, та реалізують право на навчання мовами відповідних національних меншин, здобувають в комунальних та корпоративних закладах освіти відповідно до вимог державних стандартів:

базову середню освіту державною мовою в обсязі не менше 20 відсотків річного обсягу навчального часу у 5 класі з щорічним збільшенням такого обсягу (не менше 40 відсотків у 9 класі);

профільну середню освіту державною мовою в обсязі не менше 60 відсотків річного обсягу навчального часу.

Особи, які належать до інших національних меншин, здобувають в комунальних та корпоративних закладах освіти відповідно до вимог державних стандартів базову та профільну середню освіту державною мовою в обсязі не менше 80 відсотків річного обсягу навчального часу.

Перелік навчальних предметів, що вивчаються державною мовою і мовою національної меншини, визначається освітньою програмою закладу освіти згідно з вимогами відповідних державних стандартів середньої освіти та з урахуванням особливостей мовного середовища.

8. Право на навчання мовою корінного народу чи національної меншини України реалізується шляхом відкриття окремих класів з навчанням відповідною мовою поряд із державною мовою і не поширюється на класи з навчанням українською мовою.

Клас з навчанням, поряд з державною, мовою корінного народу чи національної меншини України, відкривається відповідно до вимог цього Закону за наявності достатньої кількості заяв про мову навчання від учнів (або їх батьків), які належать до відповідного корінного народу чи національної меншини.

9. Особам з порушенням слуху забезпечується право на навчання українською жестовою мовою та на вивчення української жестової мови.

10. Освітні програми закладів загальної середньої освіти можуть передбачати викладання одного чи декількох предметів поряд з державною мовою англійською чи іншою офіційною мовою Європейського Союзу.

11. Приватні заклади освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти за кошти фізичних та/або юридичних осіб, мають право вільного вибору мови освітнього процесу (крім тих закладів, що отримують публічні кошти) та зобов'язані забезпечити оволодіння їх учнями державною мовою відповідно до вимог державних стандартів загальної середньої освіти.

12. Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів загальної середньої освіти, в яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова.

Розділ II

ДОСТУПНІСТЬ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стаття 6. Право на здобуття повної загальної середньої освіти

1. В Україні створюються рівні умови для здобуття повної загальної середньої освіти.

2. Кожному забезпечується доступність здобуття повної загальної середньої освіти.

3. Кожному громадянину України, а також іншим особам, які перебувають в Україні на законних підставах, гарантується безоплатність здобуття у державних та комунальних закладах освіти повної загальної середньої освіти на кожному її рівні за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів один раз упродовж життя.

Здобуття профільної середньої освіти гарантується за академічним або професійним спрямуванням. Здобуття профільної середньої освіти за будь-яким спрямуванням не обмежує право особи на здобуття освіти на інших рівнях освіти.

4. Іноземці та особи без громадянства здобувають повну загальну середню освіту в Україні відповідно до законодавства та/або міжнародних договорів України.

Стаття 7. Заборона дискримінації у сфері загальної середньої освіти

1. Не може бути привілеїв чи обмежень у здобутті повної загальної середньої освіти.

2. Право на здобуття повної загальної середньої освіти гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

3. Встановлення спеціальних правил, вжиття спеціальних заходів, у тому числі застосування універсального дизайну та/або розумного пристосування, які забезпечують рівні можливості у здобутті повної загальної середньої освіти, не вважається дискримінацією.

4. Жодна особа не може зазнавати жодних форм дискримінації, зокрема мати будь-які привілеї чи обмеження в освітньому процесі, бути обмежена у праві брати участь у заходах, що проводяться в закладі освіти, на підставі надання чи ненадання благодійної допомоги закладу освіти.

Стаття 8. Забезпечення територіальної доступності

1. Територіальну доступність повної загальної середньої освіти забезпечують органи державної влади та органи місцевого самоврядування шляхом:

формування мережі закладів освіти, у тому числі опорних закладів освіти, їх філій (класів) та структурних підрозділів їх філій (класів), що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти;

створення освітніх округів;

закріплення території обслуговування за закладами освіти (їх структурними підрозділами), що забезпечують здобуття початкової та/або базової середньої освіти;

підвезення до закладу освіти і у зворотному напрямку;

створення та утримання пансіонів;

сприяння запровадженню, забезпечення та підтримка різних форм здобуття повної загальної середньої освіти (за вибором учнів чи їхніх батьків) тощо.

2. Кожна дитина має право здобувати початкову та базову середню освіту в найбільш доступному та наближеному до місця її проживання закладі освіти (його структурному підрозділі).

Право дитини здобувати початкову та базову середню освіту у державному або комунальному закладі освіти (його структурному підрозділі), за яким закріплена територія обслуговування, на якій проживає дитина, гарантується, що не обмежує право дитини та/або її батьків обирати інший заклад освіти.

Для належного та ефективного розподілу території адміністративно-територіальної одиниці, визначення і закріплення за закладом освіти території обслуговування місцеві органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування ведуть облік дітей дошкільного та шкільного віку, враховують спроможність кожного закладу освіти і демографічну ситуацію на відповідній території та у випадку необхідності мають забезпечити створення додаткових класів. При цьому, кількість перших класів початкової школи має забезпечувати здобуття початкової освіти всіма дітьми, які проживають на території обслуговування цієї школи, з обов'язковим дотриманням вимог щодо наповнюваності класів.

3. Територія обслуговування може не закріплюватися за:

ліцеями, що забезпечують здобуття виключно профільної середньої освіти, та іншими закладами освіти, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти;

державними, приватними і корпоративними закладами освіти;

зкладами спеціалізованої освіти;

спеціальними закладами загальної середньої освіти.

4. Здобуття повної загальної середньої освіти особою, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я, забезпечує заклад освіти, на території обслуговування якого знаходиться цей заклад охорони здоров'я, або інший заклад освіти (за вибором дитини чи її батьків та погодженням з адміністрацією закладу) шляхом визначення форми здобуття освіти, затвердження індивідуального навчального плану чи визначення іншого найбільш сприятливого для дитини способу здобуття освіти.

5. Учні, які проживають в сільській місцевості на відстані понад 3 км від закладу освіти (його філії), та педагогічних працівників органи місцевого самоврядування забезпечують підвезенням з попередньо визначеними зупинками відповідного транспорту.

Підвезення до закладу освіти має здійснюватися спеціально обладнаним транспортом (шкільним автобусом), іншим транспортом або регулярним перевезенням за рахунок місцевих бюджетів.

Стаття 9. Забезпечення рівного доступу до здобуття повної загальної середньої освіти

1. Рівний доступ до здобуття повної загальної середньої освіти забезпечується шляхом:

визначення обов'язкових для всіх правил зарахування до закладів середньої освіти;

безконкурсного зарахування до початкової школи;

визначення рівних умов для зарахування до гімназій та ліцеїв у випадках, визначених цим Законом;

дотриманням вимог законодавства щодо доступності закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами, зокрема тими, що спричинені порушенням розвитку та/або інвалідністю;

викладання навчальних предметів способами, що є доступними для дітей відповідного віку, у тому числі з особливими освітніми потребами;

використання засобів і методів навчання, що враховують особливі освітні потреби учнів;

дотримання принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування відповідно до найкращих інтересів дитини.

2. Зарахування дітей до державних, комунальних і корпоративних закладів освіти на конкурсних засадах (включно з проведенням будь-яких заходів, спрямованих на перевірку їх знань, вмінь, навичок чи інших компетентностей) для здобуття початкової освіти забороняється, крім закладів спеціалізованої освіти і приватних закладів освіти. До закладу освіти для здобуття початкової освіти обов'язково зараховуються (у разі подання батьками відповідної заяви) усі діти, які проживають на території обслуговування закладу освіти, є рідними братами та/або сестрами дітей, які здобувають освіту у цьому закладі, чи є дітьми працівників цього закладу освіти.

Зарахування дітей до державних, комунальних і корпоративних закладів освіти для здобуття базової середньої освіти може відбуватися на конкурсних засадах, якщо це не буде порушувати право учнів, які здобули початкову освіту у цьому закладі, на продовження навчання в ньому, та за умови, що кількість поданих заяв про зарахування перевищує загальну кількість вільних місць у відповідних класах.

Діти, які проживають на території обслуговування закладу освіти, рідні брати та/або сестри дітей, які здобувають освіту у цьому закладі, діти працівників закладу освіти зараховуються до закладів освіти для здобуття базової середньої освіти без конкурсу.

Зарахування дітей до державних, комунальних і корпоративних закладів освіти для здобуття профільної середньої освіти (академічного або професійного спрямування) відбувається на конкурсних засадах.

3. Порядок зарахування, відрахування та переведення учнів до державних і комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Порядок зарахування, відрахування та переведення учнів до приватних і корпоративних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти визначається засновником (засновниками).

4. Порядки зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів спеціалізованої освіти затверджуються центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у відповідній сфері.

5. Зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, переведення з одного типу закладу до іншого та відрахування таких осіб здійснюються у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Розділ III ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Стаття 10. Організація освітнього процесу

1. Освітній процес у закладах загальної середньої освіти організовується відповідно до Закону України «Про освіту», цього Закону, інших актів законодавства, освітньої програми (освітніх програм) закладу освіти та спрямовується на розвиток та виявлення обдарувань особистості шляхом формування і застосування її компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених державними стандартами загальної середньої освіти.

2. На кожному рівні загальної середньої освіти освітній процес організовується та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей.

Організація освітнього процесу має забезпечувати належні, безпечні та здорові умови здобуття освіти.

На рівнях початкової та базової середньої освіти освітній процес організовується за такими циклами:

перший цикл початкової освіти – адаптаційно-ігровий (1-2 класи);

другий цикл початкової освіти – основний (3-4 класи);

перший цикл базової загальної середньої освіти – адаптаційний (5-6 класи);

другий цикл базової загальної середньої освіти – базове предметне навчання (7-9 класи).

3. Освітній процес у закладах загальної середньої освіти організовується в межах навчального року, що розпочинається у День знань – 1 вересня і закінчується не пізніше 1 липня наступного року. Якщо 1 вересня припадає на вихідний день, навчальний рік розпочинається у перший за ним робочий день.

4. Тривалість навчального року має складати:

у початковій школі (1-4 класах) – не менше 720 навчальних годин;

у гімназії (5-9 класах) – не менше 890 навчальних годин;

у ліцеї (10-12 класах) – не менше 1110 навчальних годин.

Тривалість навчального року для осіб з особливими освітніми потребами може бути подовжена відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини.

5. Структура та тривалість навчального року, навчального тижня, дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу загальної середньої освіти у межах часу, передбаченого освітньою програмою, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, особливостей регіону тощо.

Безперервна навчальна діяльність у класній кімнаті не може перевищувати 35 хвилин (для 1 класів), 40 хвилин (для 2-4 класів), 45 хвилин (5-12 класів).

Тривалість канікул у закладах загальної середньої освіти протягом навчального року не може бути меншою 30 календарних днів.

6. Під час освітнього процесу у державних і комунальних закладах освіти не можуть проводитися будь-які платні заходи (екскурсії, майстер-класи, тренінги тощо) чи надаватися інші платні послуги.

Стаття 11. Освітня програма

1. Основою для розроблення освітніх програм є державні стандарти повної загальної середньої освіти відповідних рівнів.

2. Типова освітня програма, що затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, має містити:

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою;
- загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні (циклі) загальної середньої освіти (в годинах), його розподіл між галузями знань за роками навчання;
- опис очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів;
- перелік модельних навчальних програм;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу;
- опис інструментарію формувального (поточного) та підсумкового оцінювання;
- інші освітні компоненти.

3. Заклад освіти розробляє і затверджує власну освітню програму на підставі типової, яка має містити:

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за програмою;
- навчальний план закладу освіти, який визначає загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні (циклі) загальної середньої освіти (в годинах), його розподіл між галузями знань та навчальними предметами за роками навчання, послідовність їх вивчення;
- деталізований опис очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів;
- навчальні програми (у тому числі модельні) предметів, що вивчаються за інваріантним і варіативним складниками;
- перелік навчальних предметів для вільного вибору учнями та/або їх батьками;
- форми організації освітнього процесу;
- деталізований опис інструментарію формувального (поточного) та підсумкового оцінювання;
- інші освітні компоненти (за вибором закладу освіти).

4. Заклад освіти може використовувати освітні програми, розроблені на підставі типової, або альтернативні освітні програми, розроблені ним чи іншими суб'єктами освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами та затвержені відповідно до цього Закону.

Освітні програми, розроблені у відповідності до структури та змісту типових освітніх програм, можуть передбачати перерозподіл навчального часу між навчальними предметами інваріантної складової не більше, ніж 15

відсотків річного обсягу навчального часу. Такі освітні програми не потребують окремого затвердження центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти.

Альтернативні освітні програми – це освітні програми, відмінні за структурою та/або змістом від типових освітніх програм, та/або передбачають перерозподіл навчального часу між навчальними предметами інваріантної складової більше, ніж 15 відсотків річного обсягу навчального часу, мають бути затверджені центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти за результатами їх експертизи, що здійснюється у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

5. Освітня програма схвалюється педагогічною радою закладу освіти та затверджується його керівником.

6. Заклад загальної середньої освіти має право акредитувати освітню програму, розроблену іншими юридичними та/або фізичними особами та затверджену центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти, з метою підтвердження його спроможності забезпечити досягнення учнями результатів навчання, передбачених відповідним державним стандартом загальної середньої освіти та цією освітньою програмою.

Акредитація освітніх програм закладів освіти здійснюється центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти, або акредитованими ним громадськими фаховими об'єднаннями чи іншими акредитованими юридичними особами, що здійснюють незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладів освіти.

7. Освітня програма може бути розроблена для одного або кількох рівнів повної загальної середньої освіти (наскрізна освітня програма).

9. На основі власної освітньої програми заклад освіти складає та затверджує річний навчальний план, в якому конкретизує перелік навчальних предметів та кількість годин на тиждень.

10. Освітня програма державного та комунального закладу освіти не може реалізовуватися чи забезпечуватися (повністю або частково) за кошти батьків та/або учнів.

Стаття 12. Формування класів (груп) у закладах загальної середньої освіти

1. З метою належної організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти можуть формуватися класи (групи), у тому числі з відповідними формами здобуття освіти, з поглибленим вивченням окремих предметів, а також спеціальні та інклюзивні класи для організації та забезпечення якісного навчання дітей з особливими освітніми потребами тощо.

2. Кількість учнів у класах (наповнюваність класів) не може бути менше п'яти осіб та перевищувати 30 осіб.

У разі якщо кількість учнів не дозволяє створити клас (крім випадків зменшення кількості учнів у класі впродовж навчального року), учні можуть

продовжити навчання в цьому закладі за однією з інших (крім очної) форм здобуття повної загальної середньої освіти або в іншому закладі освіти.

3. Кількість учнів у приміщеннях (класних кімнатах) має відповідати вимогам санітарно-гігієнічних норм і правил та не має порушувати права учнів (педагогічних працівників) на належні, безпечні та здорові умови їх навчання (роботи).

4. Гранична наповнюваність класів (груп) у закладах загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами визначається положеннями про такі заклади освіти.

5. Розподіл учнів одного року навчання між класами (наповнюваність класів) визначається керівником закладу освіти самостійно або у визначеному ним порядку.

6. Початкова школа в сільській місцевості або в закладі охорони здоров'я може забезпечувати здобуття початкової освіти дітьми (незалежно від їх кількості) одного або різного віку, які можуть навчатися в одному з'єднаному класі (класі-комплекті) або в різних класах (групах). Освітній процес у такій школі може організовуватися одним чи кількома вчителями або в будь-якій іншій формі, яка є найбільш зручною та доцільною для забезпечення здобуття дітьми початкової освіти відповідно до стандарту початкової освіти.

Положення про з'єднаний клас (клас-комплект) початкової школи затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

7. З метою забезпечення належної якості вивчення окремих предметів (дисциплін) клас ділиться на групи з кількістю дітей від 8 до 15 осіб. Клас може ділитися на групи з меншою кількістю дітей за умови відповідного фінансування засновником. Порядок поділу класів на групи при вивченні окремих предметів встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Порядок поділу класу на групи в закладах спеціалізованої мистецької освіти та інші умови організації освітнього процесу в спеціалізованих мистецьких школах-інтернатах визначаються положенням про спеціалізовані мистецькі школи-інтернати.

8. За письмовими зверненнями батьків учнів керівник закладу загальної середньої освіти приймає рішення про створення групи (груп) подовженого дня, фінансування якої (яких) здійснюється за кошти засновника та за інші кошти, не заборонені законодавством.

Порядок створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти визначається центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Стаття 13. Переведення учнів до наступного класу

1. Кожен учень закладу освіти переводиться до наступного класу після завершенню навчального року, крім випадків, визначених цим Законом.

До наступного класу не переводяться учні, які були відраховані із закладу освіти чи переведені до іншого закладу освіти в установленому порядку.

2. Переведення учнів 9 класу закладів освіти I-III, II-III ступенів до наступного класу здійснюється на підставі річного оцінювання їх результатів навчання та державної підсумкової атестації згідно з рішенням педагогічної ради.

У випадку відсутності результатів річного оцінювання, державної підсумкової атестації такі учні для одержання свідоцтва про базову середню освіту та переведення до наступного класу мають пройти річне оцінювання, державну підсумкову атестацію в установленому порядку.

Стаття 14. Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учнів

1. Індивідуальна освітня траєкторія учнів формується шляхом вибору ними чи їх батьками суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, форм здобуття загальної середньої освіти, навчальних предметів і рівня їх складності, методів і засобів навчання, темпу засвоєння освітньої програми чи окремих предметів.

2. Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти реалізується за умови наявності необхідних для цього ресурсів та на підставі індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії із учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою та затверджується керівником.

Індивідуальний навчальний план має забезпечувати засвоєння ним відповідної освітньої програми закладу освіти та передбачати його участь в усіх відповідних контрольних заходах, а також може враховувати (у разі необхідності) особливі потреби учня, визначені індивідуальною програмою розвитку.

Індивідуальний навчальний план може передбачати здійснення освітнього процесу в канікулярний період.

3. Питання спроможності закладу освіти забезпечити реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії та розроблення індивідуального навчального плану розглядається педагогічною радою на підставі поданої учнем чи його батьками письмової заяви, в якій, зокрема, мають бути обґрунтовані причини та сформульовані пропозиції щодо особливостей засвоєння освітньої програми закладу (її окремих освітніх компонентів). Заявник має право бути присутнім під час розгляду його заяви.

4. Учні закладів загальної середньої освіти мають право на визнання результатів їх навчання (зокрема, з окремих предметів), передбачених відповідними державними стандартами загальної середньої освіти, що були здобуті ними шляхом неформальної та/або інформальної освіти.

Визнання таких результатів навчання здійснюється шляхом їх річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації, що відбувається на загальних засадах і в загальному порядку, визначених для очної або екстернатної форми навчання.

За результатами річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації педагогічна рада приймає рішення про визнання результатів навчання учня та затвердження індивідуального навчального плану або про продовження здобуття ним відповідних предметів у загальному порядку.

Стаття 15. Виховний процес

1. Виховний процес є невід'ємною складовою освітнього процесу у закладах освіти, що має спрямовуватися на формування:

відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству;

поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина;

патріотизму, поваги та дбайливого ставлення до національних, історичних, культурних цінностей, традицій і надбань Українського народу;

усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення, проявів корупції та хабарництва, потреби захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

поваги до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливого ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища;

нетерпимості до приниження честі та гідності людини, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;

громадянської культури та культури демократії;

культури та навичок здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;

прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

почуттів доброти, милосердя, толерантності, терпимості, шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальності за свої дії.

2. Педагогічні працівники закладів освіти забезпечують єдність навчання, виховання і розвитку учнів в рамках освітнього процесу.

Стаття 16. Заохочення та відзначення учнів

1. За особливі успіхи у навчанні, науковій діяльності, культурних заходах, спортивних змаганнях тощо до учнів можуть застосовуватися різні види моральних та/або матеріальних заохочень і відзначень.

2. Види та форми заохочень і відзначень учнів визначаються установчими документами закладу освіти та/або положенням про заохочення і відзначення учнів, що затверджується педагогічною радою закладу освіти. До таких заохочень і відзначень, зокрема, можуть бути віднесені нагородження похвальними листами, грамотами, золотою чи срібною медалями.

3. Рішення про заохочення (відзначення) учня приймає педагогічна рада закладу освіти.

Заходи заохочення (відзначення) мають ґрунтуватися на принципах об'єктивності, справедливості, враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів.

Стаття 17. Оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація

1. Кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання, здобутих незалежно від виду та форми здобуття освіти.

2. Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є:

- 1) формувальне (поточне) оцінювання;
- 2) підсумкове оцінювання (семестрове та річне);
- 3) державна підсумкова атестація учнів;
- 4) зовнішнє незалежне оцінювання.

3. Формувальне (поточне) та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів на предмет їх відповідності вимогам освітньої програми закладу освіти, вибір їх форм, змісту та способу здійснюють педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти.

4. За вибором закладу освіти формувальне (поточне) та семестрове оцінювання може здійснюватися за 12-бальною шкалою оцінювання або за власною системою оцінювання результатів навчання учнів.

Річне оцінювання та державна підсумкова атестація здійснюється за 12-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень і відображається у свідоцтві досягнень, що видається щорічно учневі.

У випадку запровадження власної системи оцінювання результатів навчання учнів відповідна система закладу повинна мати правила переведення до оцінювання за 12-бальною шкалою.

5. Оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття початкової, базової середньої чи профільної середньої освіти, вимогам державних стандартів повної загальної середньої освіти здійснюється шляхом їх державної підсумкової атестації.

Кожен учень має пройти державну підсумкову атестацію на кожному рівні повної загальної середньої освіти, крім випадків, визначених законодавством.

Зміст, форми і порядок проведення державної підсумкової атестації визначаються і затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

6. У разі вибуття учня із закладу освіти (виїзд за кордон, надання соціальної відпустки, призов на військову службу тощо) оцінювання може проводитися достроково або в екстернатній формі.

Стаття 18. Документи про освіту

1. Після завершення навчання за освітньою програмою відповідного рівня загальної середньої освіти та на підставі результатів річного

оцінювання і державної підсумкової атестації учні отримують такі документи про освіту:

свідоцтво про початкову освіту – після завершення початкової школи;
свідоцтво про базову середню освіту – після завершення навчання у гімназії;

атестат про повну загальну середню освіту – після завершення навчання у ліцеї.

2. У документах про освіту результати підсумкового оцінювання фіксуються за 12-бальною шкалою. Учні з результатами річного оцінювання та державної підсумкової атестації не нижчими, ніж 10 балів з кожного предмета, отримують свідоцтво про базову середню освіту з відзнакою чи атестат про повну загальну середню освіту з відзнакою.

3. У разі непроходження річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації після завершення навчання за освітньою програмою особа має право впродовж місяця повторно пройти річне оцінювання та/або державну підсумкову атестацію. У разі повторного непроходження річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації педагогічна рада до початку нового навчального року вирішує питання щодо визначення форм та умов подальшого здобуття такою особою загальної середньої освіти.

4. Учні спеціальних закладів загальної середньої освіти, які завершили засвоєння відповідної освітньої програми, отримують документи про освіту, визначені у положеннях про ці заклади, що затверджуються відповідно до цього Закону.

5. Документи про загальну середню освіту видаються закладами освіти, які мають ліцензію на освітню діяльність на відповідному рівні загальної середньої освіти.

6. Виготовлення документів про освіту (крім свідоцтва про початкову освіту) здійснюється за рахунок коштів державного бюджету. Свідоцтво про початкову освіту виготовляється за кошти засновника.

Розділ IV

УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Стаття 19. Учасники освітнього процесу

1. Учасниками освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти є:

учні;

педагогічні працівники та інші працівники закладу освіти;

батьки учнів;

асистенти дітей з особливими освітніми потребами.

2. Залучення будь-яких інших осіб до участі в освітньому процесі (лекції, тренінги, семінари, майстер-класи, конкурси тощо) здійснюється за рішенням керівника закладу освіти та виключно за умови згоди батьків на участь їх дітей у відповідних заходах. Відповідальність за зміст таких заходів несе керівник закладу освіти.

Стаття 20. Учні

1. Статус учнів як учасників освітнього процесу у закладах освіти, їх права та обов'язки визначаються Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими нормативно-правовими актами. Учні можуть мати також інші права та обов'язки, передбачені законодавством та установчими документами закладу освіти.

2. Залучення учнів до участі в заходах воєнізованих формувань, політичних партій (об'єднань), релігійних організацій забороняється, крім випадків, визначених статтею 31 Закону України «Про освіту».

3. Учням може надаватися соціальна і матеріальна допомога за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів юридичних та/або фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

Органи місцевого самоврядування можуть забезпечувати пільговий проїзд учнів до місця навчання і додому у порядку та розмірах, визначених органами місцевого самоврядування, та передбачати на це відповідні видатки з місцевих бюджетів.

4. Учні з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату забезпечуються засобами індивідуальної корекції в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

5. Учні з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному державному утриманні в пансіонах закладів загальної середньої освіти. Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які навчаються в інших закладах загальної середньої освіти, забезпечуються харчуванням, одягом та іншими послугами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Органи місцевого самоврядування та місцеві органи виконавчої влади забезпечують безкоштовним харчуванням дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими освітніми потребами, дітей, які перебувають під соціальним супроводом або у складних життєвих обставинах, та учнів 1-4 класів із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям».

Діти, які перебувають під соціальним супроводом або у складних життєвих обставинах, мають бути забезпечені безкоштовним харчуванням також і у випадку їх навчання в групі подовженого дня відповідно до індивідуального навчального плану.

6. Діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти з особливими освітніми потребами, що зумовлені порушеннями інтелектуального розвитку та/або сенсорними та фізичними порушеннями, працевлаштовуються або продовжують навчання згідно з одержаною освітою у порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 21. Охорона та зміцнення здоров'я учнів

1. Заклад освіти забезпечує належні, безпечні та здорові умови навчання, фізичного розвитку та зміцнення здоров'я, формує гігієнічні навички та засади здорового способу життя учнів.

2. Учні закладів освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності забезпечуються медичним обслуговуванням, що здійснюється медичними працівниками, які входять до штату цих закладів або відповідних закладів охорони здоров'я, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Заклади охорони здоров'я разом з органами управління освітою та органами охорони здоров'я щорічно забезпечують безоплатний медичний огляд учнів, моніторинг і корекцію стану здоров'я, проведення лікувально-профілактичних заходів у закладах освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності.

3. Відповідальність за організацію харчування учнів у закладах освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності додержання в них вимог санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм покладається на засновників та керівників відповідних закладів освіти. Норми та порядок організації харчування учнів у закладах освіти встановлюються Кабінетом Міністрів України.

4. Контроль за охороною здоров'я та якістю харчування учнів покладається на органи охорони здоров'я.

Стаття 22. Педагогічні працівники

1. Педагогічним працівником може бути особа з високими моральними якостями, яка має відповідну педагогічну освіту та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, належний рівень професійної підготовки, вільно володіє державною мовою ~~(для громадян України)~~, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки.

Перелік посад педагогічних працівників встановлюється Кабінетом Міністрів України.

~~2. Педагогічні працівники мають трудові права, визначені Законом України «Про освіту», цим та іншими законами України, а також установчими документами і трудовим договором. Педагогічні працівники закладів освіти приймаються на роботу за трудовими договорами відповідно до вимог цього Закону та трудового законодавства.~~

~~3. Педагогічні працівники зобов'язані:
виконувати обов'язки, визначені Законом України «Про освіту», цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами України, установчими документами закладу, трудовим договором та/або їх посадовими обов'язками;~~

~~використовувати державну мову в освітньому процесі відповідно до вимог цього Закону;~~

забезпечувати єдність навчання, виховання та розвитку учнів, а також дотримуватися у своїй педагогічній діяльності інших принципів освітньої діяльності, визначених статтею 6 Закону України «Про освіту».

Враховуючи те, що трудові відносини працівників регулює законодавство про працю, зі ст. 22 вилучити п.п.2 і 3. Додати нову статтю:

«Стаття 23. Права та обов'язки педагогічних працівників»

Права та обов'язки педагогічних працівників системи загальної середньої освіти визначаються Конституцією України, Законом України «Про освіту», Кодексом законів про працю України, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.»

Статтею 43 Конституції України закріплено право кожного на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Законом України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», зокрема, статтями 11 та 12 визначено:

Громадяни похилого віку мають право на працю нарівні з іншими громадянами, яке додатково гарантується державними цільовими програмами, територіальними та місцевими програмами зайнятості населення.

Забороняється відмова у прийнятті на роботу і звільнення працівника за ініціативою власника або уповноваженого ним органу з мотивів досягнення пенсійного віку.

Переведення працівника похилого віку і працівника передпенсійного віку з одного робочого місця на інше не допускається без його згоди, якщо при цьому змінюються істотні умови праці.

Умови договорів про працю (контрактів, угод) з громадянами похилого віку, включаючи також і їх працю в період проживання в установах соціального забезпечення, не можуть погіршувати становище або обмежувати їх права, передбачені цим Законом і законодавством про працю. Такі умови є недійсними.

З урахуванням викладеного, статтю 23 викласти у новій редакції:

Далі, відповідно, зміна нумерації статей.

Стаття 23. Робочий час, педагогічне навантаження та оплата праці педагогічних працівників

1. Робочий час педагогічного працівника включає час, необхідний для виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором та/або посадовими обов'язками.

2. Трудовий договір з педагогічним працівником при прийнятті його на роботу укладається в письмовій формі.

Конкретний перелік та обсяг видів робіт педагогічного працівника встановлюються трудовим договором та/або посадовими обов'язками.

3. Засновник або уповноважений ним орган, керівники закладів освіти та їх структурних підрозділів не мають права вимагати від педагогічних працівників виконання роботи, не передбаченої укладеним письмовим трудовим договором та/або посадовими обов'язками.

4. Педагогічне навантаження вчителя включає:

1) 18 навчальних годин протягом навчального тижня, що становлять тарифну ставку, але не більше 27 навчальних годин на тиждень (1,5 тарифної ставки з урахуванням сумісництва та суміщення посад);

2) окремі види педагогічної діяльності (загальний обсяг яких не може перевищувати 18 годин на тиждень), за які встановлюються доплати в такому співвідношенні до тарифної ставки:

а) класне керівництво у 1-11 (12) класах – 20-25 відсотків;

б) перевірка навчальних робіт учнів – 10-20 відсотків;

в) завідування:

майстернями, спортивними залами (майданчиками), актовими залами – 15-20 відсотків;

навчальними (методичними) кабінетами, ресурсними кімнатами, кабінетами інформатики – 10-15 відсотків;

навчально-дослідними ділянками, лабораторіями, музеями – 10-15 відсотків;

г) інші види педагогічної (зокрема, навчальної, виховної, методичної, організаційної) діяльності, передбачені Законом, трудовим договором та/або посадовими обов'язками, за які законодавством та/або засновником можуть встановлюватися доплати.

Вимоги до видів педагогічної діяльності, за які передбачено доплати, їх розмір та порядок встановлення визначаються Кабінетом Міністрів України.

Засновник має право встановлювати інші види доплат за власні та позабюджетні кошти.

5. Робочий час (скорочена тривалість робочого часу) вихователя закладу загальної середньої освіти становить 30 годин, вихователя спеціального закладу загальної середньої освіти та асистента вчителя інклюзивних класів закладів загальної середньої освіти - 25 годин на тиждень.

Розміри тарифних ставок педагогічних працівників встановлюються Кабінетом Міністрів України.

6. Розподіл педагогічного навантаження у закладі загальної середньої освіти затверджується його керівником.

Педагогічне навантаження вчителя закладу загальної середньої освіти обсягом менше тарифної ставки, передбаченої частиною першою цієї статті, встановлюється тільки за його згодою.

Перерозподіл педагогічного навантаження протягом навчального року допускається у разі зміни кількості годин з окремих предметів, що передбачається навчальним планом закладу, або за письмовою згодою педагогічного працівника з додержанням законодавства України про працю.

7. Оплата праці педагогічних працівників здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про оплату праці» та інших законів України.

При обчисленні заробітної плати тривалість навчальної години становить у перших класах – 35 хвилин, других – четвертих класах – 40 хвилин, п'ятих – дванадцятих класах – 45 хвилин.

Порядок обчислення заробітної плати педагогічних працівників державних, комунальних закладів загальної середньої освіти визначається центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

8. Педагогічні працівники, які досягли пенсійного віку, можуть продовжити педагогічну діяльність у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти виключно на основі строкових трудових договорів (контрактів), що укладаються строком не більше ніж на 1 рік і можливим щорічним укладанням нових контрактів строком не більше ніж на 1 рік.

Стаття 23 у новій редакції :

Стаття 23. Педагогічне навантаження, робочий час та оплата праці педагогічних працівників

1. Педагогічне навантаження вчителя включає:

1) 18 навчальних годин протягом навчального тижня, що становлять тарифну ставку, але не більше 27 навчальних годин на тиждень за основним місцем роботи (без урахування сумісництва та суміщення);

2) окремі види педагогічної діяльності за які встановлюються доплати в такому співвідношенні до тарифної ставки:

а) класне керівництво у 1-11 (12) класах – 20-25 відсотків;

б) перевірка навчальних робіт учнів – 10-20 відсотків;

в) завідування:

майстернями, спортивними залами (майданчиками), актовими залами – 15-20 відсотків;

навчальними (методичними) кабінетами, ресурсними кімнатами, кабінетами інформатики – 10-15 відсотків;

навчально-дослідними ділянками, лабораторіями, музеями – 10-15 відсотків.

г) інші види педагогічної діяльності за які законодавством та/або засновником можуть встановлюватися доплати.

Вимоги до видів педагогічної діяльності, за які передбачено доплати, їх розмір та порядок встановлення визначаються Кабінетом Міністрів України.

Засновник має право встановлювати інші види доплат за власні та позабюджетні кошти.

2. Робочий час педагогічного працівника (скорочена тривалість робочого часу) включає виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором.

Конкретний перелік та обсяг видів робіт педагогічного працівника встановлюються трудовим договором відповідно до законодавства.

3. Засновник або уповноважений ним орган, керівники закладів освіти та їх структурних підрозділів не мають права вимагати від педагогічних працівників виконання роботи, не передбаченої трудовим договором.

4. Робочий час (скорочена тривалість робочого часу) вихователя закладу загальної середньої освіти становить 30 годин, вихователя спеціального закладу загальної середньої освіти та асистента вчителя інклюзивних класів закладів загальної середньої освіти - 25 годин на тиждень.

5. Розподіл педагогічного навантаження у закладі загальної середньої освіти затверджується його керівником.

Педагогічне навантаження вчителя закладу загальної середньої освіти обсягом менше тарифної ставки, передбаченої частиною першою цієї статті, встановлюється тільки за його згодою.

Перерозподіл педагогічного навантаження протягом навчального року допускається у разі зміни кількості годин з окремих предметів, що передбачається навчальним планом закладу, або за письмовою згодою педагогічного працівника з додержанням законодавства України про працю.

6. Оплата праці педагогічних працівників здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про оплату праці» та інших законів України.

При обчисленні заробітної плати тривалість навчальної години становить у перших класах – 35 хвилин, других – четвертих класах – 40 хвилин, п'ятих – дванадцятих класах – 45 хвилин.

Розміри тарифних ставок педагогічних працівників встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Порядок обчислення заробітної плати педагогічних працівників державних, комунальних закладів загальної середньої освіти визначається центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Стаття 24. Права, обов'язки та відповідальність батьків учнів

1. Батьки учнів мають права та обов'язки у сфері загальної середньої освіти, передбачені Законом України «Про освіту» та іншими законами України.

2. На батьків учнів, а також керівників закладів освіти, які виконують обов'язки опікунів дитини у випадках, визначених законодавством,

покладається відповідальність за здобуття ними повної загальної середньої освіти.

3. Злісне ухилення батьків від виконання обов'язків щодо здобуття їх дітьми повної загальної середньої освіти може бути підставою для позбавлення їх батьківських прав.

4. Батьки за власною ініціативою та на добровільних засадах можуть надавати закладу освіти благодійну допомогу відповідно до законодавства про благодійну діяльність та благодійні організації.

Стаття 25. Асистент дитини з особливими освітніми потребами ???

1. Діти з особливими освітніми потребами мають право здобувати загальну середню освіту з допомогою асистента дитини, який може здійснювати у тому числі фізичний супровід дитини.

2. Функцію асистента дитини можуть виконувати батьки дитини або визначена ними на основі відповідного договору особа.

3. Асистент дитини має відповідати вимогам законодавства, які поширюються на педагогічних працівників (крім вимог щодо обов'язкової наявності педагогічної освіти та/або професійної кваліфікації педагогічного працівника).

4. Питання щодо допущення асистента дитини до участі в освітньому процесі, форм, способів, механізмів такої участі вирішує педагогічна рада закладу загальної середньої освіти.

5. Асистент дитини допускається до участі в освітньому процесі для виконання його функцій виключно за умови проходження відповідної підготовки (не менше трьох кредитів ЄКТС), що підтверджена відповідним документом.

Стаття 26. Громадське самоврядування в закладі освіти

1. Громадське самоврядування в закладі освіти – це право учасників освітнього процесу як безпосередньо, так і через органи громадського самоврядування колективно вирішувати питання організації та забезпечення освітнього процесу в закладі освіти, захисту їхніх прав та інтересів, організації дозвілля та оздоровлення, брати участь у громадському нагляді (контролі) та в управлінні закладом освіти у межах повноважень, визначених Законом України «Про освіту», цим Законом та установчими документами закладу освіти.

2. Громадське самоврядування в закладі освіти здійснюється на принципах, визначених частиною восьмою статті 70 Закону України «Про освіту».

3. У закладі освіти можуть діяти:

органи самоврядування працівників закладу освіти;

органи учнівського самоврядування;

органи батьківського самоврядування.

4. Повноваження, відповідальність, засади формування та діяльності органів громадського самоврядування визначаються цим Законом та установчими документами закладу освіти.

У діяльність будь-якого органу громадського самоврядування закладу не мають прав втручатися представників іншого органу громадського самоврядування закладу.

5. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу освіти є загальні збори (конференція) колективу закладу освіти, які скликаються не рідше ніж 1 раз на рік.

Інформація про час і місце проведення загальних зборів (конференції) колективу закладу освіти розміщується в закладі освіти та оприлюднюється на веб-сайті закладу освіти не пізніше ніж за місяць до її проведення.

На загальних зборах (конференції) має право бути присутнім кожен учасник освітнього процесу цього закладу освіти.

Загальні збори (конференція) колективу закладу освіти:

заслуховує щороку звіт керівника закладу освіти та оцінює його діяльність;

схвалює стратегічний план роботи закладу освіти;

може ініціювати проведення позапланового інституційного аудиту закладу.

Стаття 27. Учні́вське самоврядування

1. З метою формування та розвитку громадянських і соціальних компетентностей учнів, пов'язаних з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя тощо у закладах освіти та їх структурних підрозділах може діяти учнівського самоврядування.

Учні́вське самоврядування здійснюється учнями безпосередньо і через органи учнівського самоврядування.

Учні мають рівні права на участь в учнівському самоврядуванні, мають право вільно обирати та бути обраними в робочі органи (робочі групи тощо), дорадчі (консультативні з певних питань), виборні та інші органи учнівського самоврядування.

2. Учні́вське самоврядування може здійснюватися на рівні класу, пансіону (у разі його наявності), структурного підрозділу закладу, зокрема філії, закладу освіти тощо.

Органи учнівського самоврядування створюються за ініціативою учнів і можуть бути одноособовими та колегіальними, що можуть мати різноманітні форми і назви.

3. Керівник закладу освіти сприяє та створює умови для діяльності органів учнівського самоврядування.

4. Інші учасники освітнього процесу не можуть перешкоджати і втручатися в діяльність органів учнівського самоврядування.

5. З питань захисту честі, гідності та/або прав учнів закладу керівник учнівського самоврядування має право на невідкладний прийом керівником

закладу освіти. Керівник закладу освіти зобов'язаний розглянути усну чи письмову вимогу керівника учнівського самоврядування про усунення порушень честі, гідності чи прав учня закладу освіти, та вжити заходів відповідно до правил внутрішнього розпорядку та/або законодавства.

Органи учнівського самоврядування не зобов'язані вести протоколи чи будь-які інші документи, що стосуються їх діяльності.

6. Органи учнівського самоврядування мають право:

брати участь в обговоренні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, організації дозвілля, оздоровлення, побуту та харчування;

проводити організаційні, просвітницькі, наукові, спортивні, оздоровчі та інші заходи та/або ініціювати їх проведення перед керівництвом закладу освіти;

брати участь у заходах (процесах) із забезпечення якості освіти відповідно до процедур внутрішньої системи забезпечення якості освіти;

захищати права та інтереси учнів, які здобувають освіту у цьому закладі;

вносити пропозиції до плану роботи закладу освіти, змісту освітніх і навчальних програм.

7. Діяльність органів учнівського самоврядування не може призводити до порушення законодавства, установчих документів закладу освіти, правил внутрішнього розпорядку, прав та законних інтересів інших учасників освітнього процесу.

8. Засади учнівського самоврядування визначаються цим Законом та положенням про учнівське самоврядування в закладі освіти (у разі його наявності), що приймається вищим колегіальним органом учнівського самоврядування цього закладу освіти.

У своїй діяльності органи учнівського самоврядування керуються законодавством, правилами внутрішнього розпорядку та положенням про учнівське самоврядування закладу освіти (у разі його наявності), що затверджується загальними зборами уповноважених представників класів закладу освіти.

9. Рішення органу учнівського самоврядування виконується учнями на добровільних засадах.

Стаття 28. Органи самоврядування працівників закладу освіти

1. Основним органом громадського самоврядування працівників закладу є загальні збори трудового колективу закладу освіти.

Порядок та періодичність скликання (не менш як один раз на рік), порядок прийняття рішень, чисельність, склад загальних зборів трудового колективу, інші питання діяльності, що не врегульовані законодавством, визначаються статутом і колективним договором закладу.

2. Загальні збори трудового колективу розглядають, затверджують або схвалюють:

Статут закладу;

правила внутрішнього трудового розпорядку;
склад комісії з по трудових спорах та з питань охорони праці;
проект колективного договору.

Загальні збори можуть здійснювати інші повноваження, визначені законодавством.

3. Рішення загальних зборів трудового колективу підписуються головою на засіданні та секретарем.

Рішення загальних зборів трудового колективу, прийняті у межах їх повноважень, є обов'язковими до виконання всіма працівниками закладу.

Стаття 29. Органи батьківського самоврядування закладу освіти

1. Батьківське самоврядування – право батьків учнів як безпосередньо, так і через органи батьківського самоврядування колективно вирішувати окремі питання організації освітнього процесу в закладі освіти, захисту прав та інтересів учнів, організації їх дозвілля та оздоровлення, брати участь у громадському нагляді (контролі) в межах повноважень, визначених цим Законом та установчими документами закладу освіти.

2. Батьки мають право створювати різні органи батьківського самоврядування (в межах класу, закладу освіти, за інтересами тощо).

3. Батьки можуть розглядати будь-які питання і приймати рішення, крім тих, що відносяться до компетенції інших органів управління чи органів громадського самоврядування закладу освіти.

4. Рішення органу батьківського самоврядування виконується батьками виключно на добровільних засадах.

Рішення органу батьківського самоврядування з питань організації освітнього процесу та/або діяльності закладу освіти можуть бути реалізовані виключно за рішенням керівника закладу освіти та за умови, що таке рішення не суперечить законодавству.

Рішення, заходи та форми батьківського самоврядування не можуть призводити до надання іншим учасникам освітнього процесу привілеїв чи обмежень за будь-якими ознаками, порушувати їхні права та/або законні інтереси, а також не можуть бути підставою для прийняття управлінських рішень, що не відповідають законодавству.

5. Органи батьківського самоврядування мають право, але не зобов'язані, оформляти свої рішення відповідними протоколами.

6. Адміністрація та працівники закладів освіти не мають права втручатися в діяльність батьківського самоврядування, крім випадків, передбачених частиною 7 цієї статті, а також збирати чи зберігати протоколи засідань органів батьківського самоврядування.

Розділ V

ЗАКЛАД ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НИМ

Стаття 30. Заклад загальної середньої освіти

1. Заклад загальної середньої освіти є юридичною особою ~~з моменту її державної реєстрації у порядку, визначеному законодавством.~~ *(вилучити, умова не відповідає п.п.6 п.1 ст. 1 Закону України «Про освіту»).*

Заклад загальної середньої освіти має право набувати майнові та немайнові права, нести обов'язки, виступати стороною у судовому процесі, мати у власності кошти та інше майно відповідно до законодавства.

Заклад загальної середньої освіти має самостійний баланс, розрахункові та інші рахунки в фінансових установах та може мати бланки, печатки та штампи зі своїм найменуванням та символікою.

Заклад освіти провадить освітню діяльність на певному рівні повної загальної середньої освіти за умови наявності відповідної ліцензії, виданої в установленому законодавством порядку.

Заклади загальної середньої освіти мають право проводити інноваційну діяльність та можуть укладати з цією метою відповідні договори про співпрацю з іншими закладами освіти (науковими установами), підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами тощо.

2. Заклад загальної середньої освіти за формою власності може бути:
державним – заснований розпорядчим актом органу державної влади;
комунальним – заснований розпорядчим актом сільської, селищної, міської (районної в місті), районної, обласної ради;

приватним – заснований рішенням фізичної та/або юридичної особи приватного права.

корпоративним – заснований шляхом укладання засновницького договору кількома засновниками різних форм власності на засадах державно-приватного партнерства.

3. Заклади загальної середньої освіти незалежно від їх форми власності мають рівні права і обов'язки у провадженні освітньої діяльності відповідно до законодавства.

Права і обов'язки закладів загальної середньої освіти реалізуються через їх органи управління відповідно до законодавства та статуту.

4. Заклади загальної середньої освіти можуть мати у своєму складі *такі структурні підрозділи:*

дошкільний підрозділ;

початкову школу (у складі гімназії або ліцею);

гімназію (у складі ліцею);

позашкільний підрозділ;

пансіон з частковим або повним утриманням учнів, у тому числі за рахунок засновника;

інші внутрішні структурні підрозділи.

Заклад загальної середньої освіти може мати у своєму складі територіально відокремлений структурний підрозділ (філію).

5. Структурний підрозділ діє відповідно до статуту закладу загальної середньої освіти та на підставі положення про нього, затвердженого керівником закладу загальної середньої освіти.

6. Заклад загальної середньої освіти може входити до складу освітнього округу, а також мати статус опорного. Положення про освітній округ і опорний заклад освіти затверджує Кабінет Міністрів України.

7. Відносини між закладами загальної середньої освіти та політичними партіями (об'єднаннями) і релігійними організаціями регулюються статтею 31 Закону України «Про освіту».

Стаття 31. Утворення, реорганізація, ліквідація та перепрофілювання закладу загальної середньої освіти

1. Рішення про утворення, реорганізацію, ліквідацію чи перепрофілювання (зміну типу) закладу загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності приймає його засновник (засновники).

Мережа закладів загальної середньої освіти формується з урахуванням соціально-економічної та демографічної ситуації, а також відповідно до культурно-освітніх та інших потреб територіальної громади та/або суспільства.

З метою задоволення духовних потреб громадян приватні заклади освіти, зокрема засновані релігійними організаціями, статuti (положення) яких зареєстровано у встановленому законодавством порядку, мають право визначати релігійну спрямованість своєї освітньої діяльності.

Заклад загальної середньої освіти створюється відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти.

2. У разі реорганізації чи ліквідації закладу загальної середньої освіти засновник зобов'язаний забезпечити учням можливість продовжити здобуття загальної середньої освіти.

3. Заклади загальної середньої освіти можуть бути передані засновниками у комунальну чи державну власність відповідно до законодавства.

Стаття 32. Установчі документи закладу загальної середньої освіти

1. Установчими документами закладу загальної середньої освіти є рішення засновника (засновників) про його утворення, статут закладу, а також у випадках, визначених цим Законом, засновницький договір, укладений між засновниками закладу.

2. Статут закладу загальної середньої освіти схвалюється загальними зборами трудового колективу та затверджується засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом та має містити інформацію про:

- повне та скорочене найменування;
- статус, форму власності, організаційно-правову форму та тип закладу;
- місцезнаходження;
- структурні підрозділи закладу, зокрема філії;

систему управління закладом, права та обов'язки його органів управління, порядок прийняття ними рішень;
мету, завдання, принципи діяльності;
мови, що використовуються в освітньому процесі;
повноваження органів громадського самоврядування (у разі їх створення);
джерела надходження і порядок використання коштів і майна;
інші положення, що визначають функції закладу загальної середньої освіти відповідно до законодавства.

Статут може містити інші положення з питань, що не врегульовані законодавством, у тому числі що стосуються особливостей утворення і діяльності закладу загальної середньої освіти.

Положення статуту не можуть суперечити законодавству.

3. Засновники корпоративного закладу загальної середньої освіти укладають засновницький договір про утворення закладу та його структурних підрозділів.

4. Засновницький договір має містити інформацію про:
засновників;
повне найменування закладу та порядок затвердження його статуту;
права, обов'язки, порядок взаємодії засновників;
особливості організації освітнього процесу в закладі та його структурних підрозділах;
порядок підвезення учнів і педагогічних працівників до місця навчання, роботи та у зворотному напрямку (у разі потреби);
організацію харчування учнів;
належне забезпечення освітнього простору у закладі та його структурних підрозділах;
особливості управління закладом та його рухомим і нерухомим майном.

Засновницький договір може врегульовувати інші питання співпраці засновників, діяльності закладу та його структурних підрозділів.

Стаття 33. Найменування закладу загальної середньої освіти

1. Повне найменування закладу включає інформацію про його тип, територіальну приналежність (найменування адміністративно-територіальної одиниці за його місцезнаходженням) та організаційно-правову форму (для приватних та корпоративних закладів).

2. Повне найменування закладу може додатково містити інформацію про власну назву, номер закладу чи найменування засновника (засновників), а також присвоєне відповідно до вимог законодавства ім'я (псевдонім) суспільно-політичного і громадського діяча, захисника Вітчизни, діяча науки, освіти, культури та інших сфер суспільного життя.

3. Скорочене найменування визначається у статуті закладу.

Стаття 34. Типи закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти

1. Здобуття загальної середньої освіти забезпечують:

початкова школа – заклад освіти I ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує здобуття початкової освіти;

гімназія – заклад середньої освіти II ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує здобуття базової середньої освіти;

ліцей – заклад середньої освіти III ступеня (або структурний підрозділ іншого закладу освіти), що забезпечує здобуття профільної середньої освіти.

Початкова школа, гімназія і ліцей можуть функціонувати як окремі юридичні особи або як структурні підрозділи іншого закладу освіти (зокрема закладу загальної середньої освіти I-II, II-III чи I-III ступенів). Ліцеї функціонують, як правило, як самостійні юридичні особи.

Заклад загальної середньої освіти, що реалізує освітні програми на декількох рівнях загальної середньої освіти, має тип закладу вищого рівня, на якому провадиться освітня діяльність.

2. Здобуття повної загальної середньої освіти забезпечують також спеціальні заклади загальної середньої освіти для:

спеціальна школа – заклад загальної середньої освіти для дітей особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями інтелектуального розвитку, фізичними та/або сенсорними порушеннями;

санаторна школа – заклад загальної середньої освіти для дітей, які потребують профілактичного лікування (за відповідним профілем);

навчально-реабілітаційний центр – заклад загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку.

Зазначені заклади освіти можуть функціонувати на одному і на декількох рівнях загальної середньої освіти.

Положення про спеціальні заклади загальної середньої освіти затверджуються Кабінетом Міністрів України.

3. Здобуття загальної середньої освіти також можуть забезпечувати заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та інші заклади освіти, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти.

4. До виконання закладом загальної середньої освіти освітньої програми може залучатися міжшкільний ресурсний центр, положення про який затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

5. У системі спеціалізованої освіти здобуття загальної середньої освіти забезпечують:

мистецька школа (ліцей з пансіоном) – заклад спеціалізованої освіти I-III або II-III ступенів мистецького профілю;

спортивна школа (ліцей з пансіоном) – заклад спеціалізованої освіти I-III або II-III ступенів спортивного профілю;

професійний коледж (коледж) спортивного профілю – заклад спеціалізованої освіти спортивного профілю;

коледж культурологічного або мистецького спрямування – заклад спеціалізованої освіти, який забезпечує здобуття фахової передвищої мистецької освіти;

військовий (військово-морський) ліцей, ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою – заклад спеціалізованої освіти II-III або III ступенів військового профілю для дітей з 13 років;

науковий ліцей (науковий ліцей з пансіоном) – заклад спеціалізованої освіти II-III або III ступеня наукового профілю.

Положення про заклади спеціалізованої освіти затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у відповідній сфері.

Зклади спеціалізованої освіти зобов'язані забезпечувати досягнення учнями результатів навчання, визначених відповідними стандартами загальної середньої та спеціалізованої освіти.

Стаття 35. Система управління закладом загальної середньої освіти

1. Управління закладом загальної середньої освіти здійснюють: засновник (засновники) або уповноважений ним (ними) орган; керівник закладу освіти; педагогічна рада; піклувальна рада.

2. Органи самоврядування мають право брати участь в управлінні закладом освіти у порядку та межах, визначених Законом України «Про освіту», цим Законом та установчими документами закладу.

Стаття 36. Засновник (засновники) закладу загальної середньої освіти

1. Права та обов'язки засновника (засновників) закладу загальної середньої освіти визначаються цим Законом, Законом України «Про освіту» та іншими законами України.

2. Засновник закладу загальної середньої освіти або уповноважена ним особа:

затверджує статут (його нову редакцію), укладає засновницький договір у випадках, визначених законами України;

затверджує положення про конкурс на посаду керівника закладу загальної середньої освіти та *персональний* склад конкурсної комісії;

за поданням закладу освіти затверджує стратегію і перспективний план розвитку закладу освіти та забезпечує фінансування його виконання;

створює та ліквідує структурні підрозділи у заснованих ним закладах освіти;

здійснює контроль за використанням закладом освіти публічних коштів;

здійснює контроль за недопущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації) за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, сімейного та майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

реалізує інші права, передбачені цим та іншими законами України.

3. Засновник закладу освіти зобов'язаний забезпечити:

утримання та розвиток матеріально-технічної бази заснованого ним закладу освіти на рівні, достатньому для виконання вимог державних стандартів загальної середньої освіти, ліцензійних умов провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти, вимог оплати та охорони праці, безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки та інших вимог законодавства;

створення освітнього середовища, що забезпечує безперешкодний доступ до освітнього процесу, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами, у тому числі шляхом використання універсального дизайну та розумного пристосування;

можливість учнів продовжити навчання на відповідному рівні освіти у разі реорганізації чи ліквідації закладу освіти;

оприлюднення всієї публічної інформації відповідно до вимог законів України «Про освіту», «Про доступ до публічної інформації» та «Про відкритість використання публічних коштів».

4. Засновники державних та комунальних закладів освіти не можуть делегувати піклувальним радам власні повноваження, визначені цим Законом та Законом України «Про освіту».

Стаття 37. Керівник закладу загальної середньої освіти

1. Керівником (директором) закладу загальної середньої освіти може бути особа, яка є громадянином України, вільно володіє державною мовою, має вищу освіту ступеня не нижче магістра, стаж педагогічної та/або науково-педагогічної роботи не менше трьох років, організаторські здібності, фізичний і психічний стан, що не перешкоджає виконанню професійних обов'язків.

Повноваження (трудові права і обов'язки) та відповідальність керівника закладу загальної середньої освіти визначаються законом та установчими документами закладу освіти. Додаткові трудові права та обов'язки керівника закладу загальної середньої освіти можуть також визначатися строковим трудовим договором.

2. Не може обіймати посаду керівника закладу загальної середньої освіти особа, яка:

- 1) є недієздатною або цивільна дієздатність якої обмежена;
- 2) має судимість за вчинення злочину;
- 3) позбавлена права обіймати відповідну посаду;

4) за рішенням суду була визнана винною у вчиненні корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення - протягом року з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили;

5) підпадає під заборону, встановлену Законом України «Про очищення влади»;

б) не пройшла конкурсний відбір відповідно до цього Закону.

3. Керівник закладу загальної середньої освіти має право:

діяти від мені закладу без довіреності та представляти заклад у стосунках з іншими особами;

підпису на документах з питань освітньої, фінансово-господарської та іншої діяльності закладу;

приймати рішення щодо діяльності закладу в межах повноважень, визначених законодавством та стрєжовим трудовим договором, у тому числі розпоряджатися в установлених межах та порядку майном закладу та його коштами;

призначати, переводити та звільняти працівників закладу, визначати їх функціональні обов'язки, заохочувати та притягати до дисциплінарної відповідальності, а також вирішувати інші питання, пов'язані з трудовими відносинами, відповідно до вимог законодавства;

визначати режим роботи закладу;

ініціювати перед засновником або уповноваженим ним органом питання щодо створення або ліквідації структурних підрозділів;

видавати у межах своєї компетенції накази і контролювати їх виконання;

укладати угоди (договори, контракти) з фізичними та/або юридичними особами в межах власних повноважень;

ініціювати проведення зовнішнього моніторингу якості освіти та/або освітньої діяльності закладу, позапланового інституційного аудиту та/або громадської акредитації закладу;

приймати рішення з інших питань у межах своїх прав та обов'язків, зокрема з питань, не врегульованих законодавством.

4. Керівник закладу загальної середньої освіти зобов'язаний:

виконувати цей Закон, Закон України «Про освіту» та інші нормативно-правові акти законодавства, а також забезпечувати та контролювати їх виконання працівниками закладу, зокрема в частині організації освітнього процесу державною мовою;

планувати та організовувати діяльність закладу;

розробляти кошторис та подавати його засновнику або уповноваженому ним органу на затвердження;

провадити фінансово-господарську діяльність закладу в межах затвердженого кошторису;

забезпечувати розроблення та виконання стратегії і перспективного плану розвитку закладу освіти;

затверджувати правила внутрішнього розпорядку та посадові обов'язки працівників закладу; (відповідно до ст. 142 КЗпП України, наказу МОН №

455 від 20.12.93 правила внутрішнього розпорядку затверджуються загальними зборами трудового колективу)

організовувати освітній процес та видачу документів про освіту;
затверджувати освітню (освітні) програму (програми) закладу освіти;
створювати умови для реалізації прав та обов'язків усіх учасників освітнього процесу, у тому числі реалізації академічних свобод педагогічних працівників, індивідуальної освітньої траєкторії, формування у разі потреби індивідуального навчального плану;

затвердити положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладі освіти, забезпечити її створення та функціонування;

контролювати виконання освітніх програм педагогічними працівниками та учнями;

забезпечувати контроль за досягненням учнями результатів навчання, визначених державними стандартами загальної середньої освіти;

створювати необхідні умови для атестації, підвищення кваліфікації педагогічних працівників;

сприяти проходженню сертифікації педагогічними працівниками закладу;

створювати умови для здійснення дієвого та відкритого громадського контролю за діяльністю закладу;

сприяти та створювати умови для діяльності органів самоврядування закладу;

формуванню засади здорового способу життя учнів та працівників закладу;

забезпечити умови для захисту учнів та педагогічних працівників від будь-яких форм фізичного або психологічного насильства у закладі;

організувати харчування та сприяти медичному обслуговуванню учнів;

щорічно звітувати про свою роботу на конференції колективу закладу освіти;

створювати необхідні умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами;

забезпечувати відкритість і прозорість діяльності закладу, зокрема шляхом оприлюднення публічної інформації відповідно до вимог законів України «Про освіту», «Про доступ до публічної інформації» та «Про відкритість використання публічних коштів» та інших законів України;

забезпечити дотримання вимог щодо охорони дитинства, охорони праці, санітарно-протиепідемічних, санітарно-гігієнічних та протипожежних норм і правил, вимог техніки безпеки;

виконувати інші обов'язки, покладені на нього законодавством, статутом закладу освіти, колективним договором (у разі наявності) та строговим трудовим договором.

здійснювати зарахування, переведення, відрахування, учнів відповідно до вимог законодавства, а також заохочення та притягнення до відповідальності учнів;

організувати документообіг, бухгалтерський облік та звітність відповідно до законодавства.

щорічно звітувати про свою роботу на конференції колективу.

5. Керівник закладу загальної середньої освіти має права та обов'язки педагогічного працівника, визначені Законом України «Про освіту» та несе відповідальність за виконання обов'язків, визначених законодавством, установчими документами закладу і строковим договором.

Стаття 38. Обрання, призначення та звільнення керівника закладу загальної середньої освіти

1. Керівник державного, комунального закладу загальної середньої освіти ~~обирається~~ призначається (*поняття «обирається» застосовується до виборних посад*) на посаду за результатами конкурсу, що проводиться відповідно до вимог цього Закону та положення про конкурс, затвердженого засновником ~~або уповноваженим ним органом (посадовою особою)~~ (відповідно до п. 1 Типового положення про конкурс на посаду керівника державного, комунального закладу загальної середньої освіти, затв. наказом МОН № 291 від 28.03.18)

Керівник приватного, корпоративного закладу загальної середньої освіти обирається та призначається засновником (засновниками) відповідно до установчих документів закладу.

2. Рішення про проведення конкурсу приймається засновником державного чи комунального закладу загальної середньої освіти або уповноваженим ним органом (посадовою особою):

одночасно з прийняттям рішення про утворення нового закладу загальної середньої освіти;

не менше ніж за два місяці до завершення строкового трудового договору (контракту), укладеного з керівником закладу загальної середньої освіти;

не пізніше десяти робочих днів з дня дострокового припинення договору, укладеного з керівником відповідного закладу загальної середньої освіти, чи визнання попереднього конкурсу таким, що не відбувся.

3. Оголошення про проведення конкурсу оприлюднюється на веб-сайті засновника та на веб-сайті закладу освіти (у разі його наявності) наступного робочого дня з дня прийняття рішення про проведення конкурсу та має містити:

найменування і місцезнаходження закладу;

найменування посади та умови оплати праці;

кваліфікаційні вимоги до керівника закладу відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту»;

вичерпний перелік, кінцевий термін і місце подання документів для участі у конкурсі;

дату та місце початку конкурсного відбору, його складові та тривалість;

прізвище та ім'я, номер телефону та адресу електронної пошти особи, уповноваженої надавати інформацію про конкурс та приймати документи для участі у конкурсі.

4. Для проведення конкурсу засновник формує та затверджує конкурсну комісію, чисельність якої має становити від 5 до 15 осіб (не співпадає з п. 5 Типового положення – від 4 до 16).

Вимоги до членів конкурсної комісії та порядок її формування визначаються у положенні про конкурс на посаду керівника закладу загальної середньої освіти.

До складу конкурсної комісії не може бути включена особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною або цивільна дієздатність якої обмежена, особа, яка має судимість, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, є близькою особою учасника конкурсу або особою, яка може мати конфлікт інтересів відповідно до Закону України «Про запобігання корупції».

~~До участі в роботі конкурсної комісії винятково з правом дорадчого голосу можуть залучатися представники загальних зборів трудового колективу та/або батьківського самоврядування закладу загальної середньої освіти, на посаду керівника якого оголошено конкурс, громадського об'єднання керівників закладів освіти, первинної професійної організації тощо.~~

Пропозиція : залишити склад конкурсної комісії у форматі ч.2 ст. 26 Закону України «Про загальну середню освіту» у редакції Закону № 2145-VIII від 05.09.17, оскільки у частині міст та районів засновником вже затверджені Положення про конкурс.

Члени конкурсної комісії зобов'язані:

брати участь у роботі конкурсної комісії та голосувати з питань порядку денного;

заявляти самовідвід за умови настання підстав, передбачених цією статтею, що унеможливають його участь у складу конкурсної комісії.

Конкурсна комісія є повноважною за умови присутності на її засіданні не менше двох третин від її затвердженого складу. Конкурсна комісія приймає рішення більшістю від її затвердженого складу. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови конкурсної комісії.

Рішення конкурсної комісії оформляються протоколами, які підписуються усіма присутніми членами конкурсної комісії та оприлюднюються на веб-сайті засновника впродовж наступного робочого дня з дня проведення засідання конкурсної комісії.

Конкурсна комісія та її члени діють на засадах неупередженості, об'єктивності, незалежності, недискримінації, відкритості, прозорості, доброчесності. Не допускається будь-яке втручання в діяльність конкурсної комісії, тиск на членів комісії та учасників конкурсу.

5. Для участі у конкурсі мають бути подані такі документи:

заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»; автобіографія та/або резюме (за вибором учасника конкурсу);

копія паспорта громадянина України (не співпадає з п.6 Типового положення про конкурс – «копію документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України»);

копія документу про вищу освіту не нижче освітнього ступеня магістра (спеціаліста);

копія трудової книжки чи інших документів, що підтверджують стаж педагогічної (науково-педагогічної) роботи (не співпадає з п.6 Типового положення про конкурс – «діяльності») не менше трьох років на момент їх подання;

довідка про відсутність судимості;

мотиваційний лист довільної форми.

Особа може надати інші документи, які можуть підтверджувати її професійні та/або моральні якості.

Визначені у цьому пункті документи подаються особисто (або уповноваженою згідно з довіреністю особою) до конкурсної комісії у визначений в оголошенні строк, що може становити від 20 до 30 календарних днів з дня оприлюднення оголошення про проведення конкурсу.

Уповноважена особа приймає документи за описом, копію якого надає особі, яка їх подає.

6. Упродовж п'яти робочих днів з дня завершення строку подання документів для участі в конкурсі конкурсна комісія:

перевіряє подані документи на відповідність установленим вимогам;

приймає рішення про допущення та/або недопущення до участі у конкурсі;

оприлюднює на веб-сайті засновника перелік осіб, допущених до участі у конкурсному відборі (далі – кандидати).

До участі у конкурсі не можуть бути допущені особи, які:

не можуть обіймати посаду керівника закладу загальної середньої освіти відповідно до цього Закону;

подали не всі документи, визначені цим Законом, для участі в конкурсі;

подали документи після завершення строку їх подання.

7. Засновник зобов'язаний організувати та забезпечити ознайомлення кандидатів із закладом загальної середньої освіти, його трудовим колективом та представниками батьківського самоврядування не пізніше 5 робочих днів до початку проведення конкурсного відбору.

8. Конкурсний відбір переможця конкурсу здійснюється за результатами:

перевірки на знання законодавства України у сфері загальної середньої освіти, зокрема Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» та інших нормативно-правових актів у сфері загальної середньої освіти;

перевірки професійної компетентності, що відбувається шляхом письмового виконання ситуаційного завдання;

публічної та відкритої презентації державною мовою перспективного плану розвитку закладу загальної середньої освіти, а також надання відповідей на запитання членів конкурсної комісії в межах змісту конкурсного випробування.

Перелік запитань для перевірки знання законодавства України у сфері загальної середньої освіти затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Форма перевірки знання законодавства (письмове чи комп'ютерне тестування), зразок ситуаційного завдання та критерії їх оцінювання визначаються у положенні про конкурс на посаду керівника закладу загальної середньої освіти.

Засновник зобов'язаний забезпечити відеофіксацію та (у разі можливості) відеотрансляцію конкурсного відбору з подальшим оприлюдненням на своєму веб-сайті відеозапису впродовж одного робочого дня з дня його проведення.

Загальна тривалість конкурсу не може перевищувати двох місяців з дня його оголошення.

9. Конкурсна комісія упродовж двох робочих днів з дня завершення конкурсного відбору визначає переможця конкурсу та оприлюднює результати конкурсу на веб-сайті засновника.

За результатами конкурсних випробувань конкурсна комісія визначає переможця конкурсу або визнає конкурс таким, що не відбувся.

Не може бути визнано переможцем конкурсу особа, яка не може обіймати посаду керівника закладу загальної середньої освіти відповідно до цього Закону.

10. Конкурсна комісія визнає конкурс таким, що не відбувся, якщо:

відсутні заяви про участь у конкурсі;

до участі у конкурсі не допущено жодного кандидата;

жоден з кандидатів не визначений переможцем конкурсу.

У разі визнання конкурсу таким, що не відбувся, проводиться повторний конкурс.

11. Протягом трьох робочих днів з дня оприлюднення рішення про переможця конкурсу посадова особа засновника (голова відповідної ради чи керівник державного органу) або уповноваженого ним органу (структурного підрозділу з питань освіти) призначає переможця конкурсу на посаду та укладає з ним строковий трудовий договір, що не може бути продовжений на невизначений строк.

Не може бути укладено строковий трудовий договір з особою, яка не може обіймати посаду керівника закладу загальної середньої освіти відповідно до цього Закону.

12. Строковий Трудовий договір укладається строком на шість років (на два роки - для особи, яка призначається на посаду керівника закладу загальної середньої освіти вперше) на підставі рішення конкурсної комісії та

відповідно до примірного строкового трудового договору, затвердженого центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Після закінчення строку, на який укладено трудовий договір, трудові відносини припиняються.

Одна і та сама особа не може бути керівником відповідного закладу загальної середньої освіти більше ніж два строки підряд (окрім тих, що розташовані у селах з одним закладом загальної середньої освіти). До першого строку включається дворічний строк перебування на посаді керівника закладу загальної середньої освіти, призначеного вперше.

13. Керівник закладу загальної середньої освіти звільняється з посади у зв'язку із закінченням строку трудового договору, що не може бути продовжений на невизначений строк, або достроково відповідно до вимог законодавства та умов укладеного строкового трудового договору.

Припинення строкового трудового договору у зв'язку із закінченням строку його дії або його дострокове розірвання за ініціативою керівника закладу загальної середньої освіти здійснюється відповідною посадовою особою засновника або уповноваженого ним органу з підстав та у порядку, визначених трудовим законодавством.

За ініціативою засновника або уповноваженого ним органу строковий трудовий договір може бути розірваний достроково на підставі рішення відповідної ради (для комунальних закладів освіти) або керівника відповідного державного органу (для державних закладів освіти) з підстав та у порядку, визначених трудовим законодавством.

Підставами дострокового звільнення керівника закладу загальної середньої освіти, які мають бути передбачені у строковому трудовому договорі, є:

порушення вимог цього Закону щодо мови освітнього процесу, наповнюваності класів;

порушення вимог статей 30 та 31 Закону України «Про освіту»;

порушення прав учнів чи працівників, що встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили;

неналежне виконання інших обов'язків керівника, визначених цим Законом;

не усунення у визначений строк порушень вимог законодавства, виявлених під час інституційного аудиту чи позапланового заходу державного нагляду (контролю).

Стаття 39. Педагогічна рада

1. Педагогічна рада є основним постійно діючим колегіальним органом управління закладу загальної середньої освіти (структурного підрозділу закладу освіти, що забезпечує здобуття загальної середньої освіти).

Повноваження педагогічної ради визначаються цим Законом, статутом закладу освіти чи положеннями про початкову школу, гімназію, лицей як структурні підрозділи закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти.

2. Педагогічна рада створюється за наявності не менше трьох педагогічних працівників. Усі педагогічні працівники зобов'язані брати участь у засіданнях педагогічної ради. Головою педагогічної ради є керівник закладу (структурного підрозділу, що забезпечує здобуття загальної середньої освіти, закладу професійної (професійно-технічної), фахової передвищої чи вищої освіти).

3. Педагогічна рада:

схвалює перспективний план розвитку та річний план роботи закладу;

схвалює освітню (освітні) програму (програми) закладу, зміни до неї та оцінює результативність її (їх) виконання;

схвалює положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладі, що має включати систему та механізми забезпечення академічної доброчесності, порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, види академічної відповідальності педагогічних працівників та учнів за конкретні порушення академічної доброчесності;

розглядає питання щодо вдосконалення і методичного забезпечення освітнього процесу;

приймає рішення щодо переведення учнів до наступного класу, притягнення їх до відповідальності за невиконання своїх обов'язків, у тому числі відрахування із закладу, а також щодо відзначення, морального та матеріального заохочення учнів та інших учасників освітнього процесу;

розглядає питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників, розвитку їхньої творчої ініціативи, визначає заходи щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників, формує та затверджує річний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників;

розглядає питання впровадження в освітній процес найкращого педагогічного досвіду та інновацій, участі в дослідницькій, експериментальній, інноваційній діяльності, співпраці з іншими закладами освіти, науковими установами, фізичними та юридичними особами, які сприяють розвитку освіти;

ініціює проведення позапланового інституційного аудиту закладу та громадської акредитації закладу;

розглядає інші питання, віднесені законом та/або статутом закладу до її повноважень.

4. Засідання педагогічної ради є правомочним, якщо на ньому присутні не менше двох третин від її складу. Рішення з усіх питань приймаються більшістю від її складу. У разі рівного розподілу голосів голос головуєчого на засіданні є визначальним. Рішення педагогічної ради оформлюються протоколом її засідання, підписуються головуєчим на засіданні та секретарем.

5. Рішення педагогічної ради, прийняті в межах їх повноважень, є обов'язковими до виконання всіма учасниками освітнього процесу у закладі.

Стаття 40. Піклувальна рада закладу (закладів) загальної середньої освіти

1. Піклувальна рада може бути створена за рішенням засновника або уповноваженого ним органу для одного чи декількох закладів загальної середньої освіти на визначений засновником строк.

2. Піклувальна рада сприяє вирішенню перспективних завдань розвитку закладу (закладів), залученню фінансових ресурсів для забезпечення його (їх) діяльності з основних напрямів розвитку і здійсненню контролю за їх використанням, ефективній взаємодії закладу (закладів) з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, науковою громадськістю, громадськими об'єднаннями, юридичними та фізичними особами.

3. Піклувальна рада:

аналізує та оцінює діяльність закладу освіти та його керівника;

розробляє пропозиції до перспективного плану розвитку закладу освіти та аналізує стан його виконання;

сприяє залученню додаткових джерел фінансування, що не заборонені законом;

контролює виконання кошторису закладу освіти і вносить відповідні рекомендації та пропозиції, що є обов'язковими для розгляду керівником закладу освіти;

має право звернутися до центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти щодо проведення позапланового інституційного аудиту закладу освіти;

може вносити засновнику закладу освіти подання про заохочення керівника закладу освіти або притягнення його до дисциплінарної відповідальності з підстав, визначених законом (вилучити);

здійснювати інші повноваження, визначені установчими документами закладу освіти.

4. Склад піклувальної ради формується засновником або уповноваженим ним органом з урахуванням пропозицій органів управління закладу освіти (закладів освіти), органів громадського самоврядування закладу освіти, депутатів відповідної місцевої ради.

До складу піклувальної ради не можуть входити учні та працівники закладу (закладів) освіти, ~~для якого (яких) вона створюється.~~

5. Піклувальна рада є колегіальним органом. Засідання піклувальної ради є правомочним, якщо на ньому присутні не менше двох третин від її затвердженого складу. Рішення з усіх питань приймаються більшістю від її затвердженого складу. У разі рівного розподілу голосів голос голови піклувальної ради є визначальним. Рішення піклувальної ради оформлюються протоколом її засідання, підписуються головою на засіданні та секретарем.

6. Члени піклувальної ради мають право брати участь у роботі колегіальних органів закладу загальної середньої освіти з правом дорадчого голосу.

7. Піклувальна рада діє на підставі положення, затвердженого засновником закладу (закладів) загальної середньої освіти.

Розділ VI

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стаття 41. Система забезпечення якості повної загальної середньої освіти

1. Система забезпечення якості у сфері повної загальної середньої освіти формується відповідно до Закону України «Про освіту» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом та включає:

систему забезпечення якості в закладах загальної середньої освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти);

система зовнішнього забезпечення якості освіти;

система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти.

2. Внутрішня система забезпечення якості освіти формується відповідно до стандартів і рекомендацій, що розробляються центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти та затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості освіти містять процедури, правила, механізми та критерії якості освіти і освітньої діяльності, що застосовуються закладами освіти на добровільній основі, крім випадків, якщо обов'язковість їх застосування чи виконання встановлена нормативно-правовими актами.

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості освіти оприлюднюються на веб-сайті центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти впродовж 10 робочих днів з дня їх офіційного опублікування з безоплатним доступом до них.

3. Система зовнішнього забезпечення якості загальної середньої освіти та система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти у сфері загальної середньої освіти, визначаються цим Законом відповідно до Закону України «Про освіту».

Стаття 42. Забезпечення академічної доброчесності у сфері загальної середньої освіти

1. Кожен учасник освітнього процесу в закладі освіти зобов'язаний дотримуватися академічної доброчесності.

2. Система та механізми забезпечення академічної доброчесності в закладах загальної середньої освіти формуються відповідно до Закону України «Про освіту» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Стаття 43. Державні стандарти повної загальної середньої освіти

1. Державні стандарти повної загальної середньої освіти розробляються за відповідними рівнями освіти: для початкової, базової середньої і профільної середньої освіти.

2. Загальний обсяг навчального навантаження учнів на відповідному рівні визначається за роками навчання у формі базового навчального плану, який містить мінімальне навчальне навантаження учнів за освітніми галузями та розподіл навчальних годин між інваріантним і варіативним складниками.

3. Виконання державних стандартів початкової, базової і профільної загальної середньої освіти є обов'язковим для закладів освіти, що забезпечують здобуття відповідної освіти.

4. Державні стандарти повної загальної середньої освіти розробляються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, затверджуються Кабінетом Міністрів України і переглядаються не рідше одного разу на 12 років.

Зміна державних стандартів повної загальної середньої освіти іншими органами виконавчої влади не допускається.

5. Навчально-методичне забезпечення реалізації державних стандартів повної загальної середньої освіти здійснюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Навчально-методичне забезпечення реалізації стандартів спеціалізованої освіти здійснюється центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у відповідних сферах.

6. До розроблення державних стандартів повної загальної середньої освіти долучаються Національна академія наук України, Національна академія педагогічних наук України, органи із забезпечення якості освіти, центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади загальної середньої освіти, академічні, галузеві науково-дослідні інститути, заклади освіти, інші науково-методичні та методичні установи, громадські об'єднання, у тому числі фахові організації (професійні асоціації), об'єднання роботодавців, незалежні установи оцінювання та забезпечення якості освіти, інші інститути громадянського суспільства, експерти тощо.

7. Механізми (інструменти, форми, засоби, способи, методи, технології тощо) досягнення учнями результатів навчання, передбачених відповідними державними стандартами, визначаються освітньою програмою закладу освіти.

8. Заклад освіти зобов'язаний створити умови для досягнення учнями результатів навчання, передбачених відповідними державними стандартами.

9. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити створення умов для здобуття повної загальної середньої освіти на рівні державних стандартів повної загальної середньої освіти.

10. Для забезпечення досягнення особами з особливими освітніми потребами результатів навчання, передбачених відповідним Державним стандартом повної загальної середньої освіти, до штату закладу освіти

вводяться посади асистента вчителя та інші посади, необхідні для роботи з такими особами.

Стаття 44. Ліцензування освітньої діяльності

1. Заклади освіти можуть провадити освітню діяльність на певному рівні повної загальної середньої освіти виключно на підставі відповідної ліцензії, що видається органом ліцензування відповідно до вимог Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, та ліцензійних умов.

2. Органами ліцензування у сфері загальної середньої освіти є Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

3. Ліцензії видаються органами ліцензування за кожним місцем провадження закладами освіти (їх структурними підрозділами) освітньої діяльності окремо на кожен рівень загальної середньої освіти.

Підставою для видання ліцензії є визнання спроможності юридичної особи здійснювати освітню діяльність на певному рівні повної загальної середньої освіти відповідно до ліцензійних умов.

4. Ліцензійні умови мають містити вичерпний перелік вимог, обов'язкових до виконання закладом освіти для започаткування та під час провадження освітньої діяльності, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії. Ліцензійні умови можуть містити особливі вимоги до провадження освітньої діяльності закладами спеціалізованої освіти.

До ліцензійних умов не можуть бути включені вимоги щодо:

визначення ліцензованого обсягу закладу освіти (його структурного підрозділу);

спеціалізованої освіти, що здобувається в рамках повної загальної середньої освіти.

5. Ліцензія може бути анульована з підстав і в порядку, визначеному Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

6. Ліцензії підлягають переоформленню у разі зміни найменувань закладів освіти та/або їх реорганізації шляхом злиття чи приєднання.

Переоформлення ліцензії здійснюється без проведення процедури ліцензування шляхом внесення відповідних змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. У разі реорганізації закладів освіти шляхом злиття чи приєднання переоформлення ліцензії здійснюється на основі їхніх ліцензій.

Стаття 45. Інституційний аудит

1. Інституційний аудит – це комплексна зовнішня перевірка та оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу освіти, які забезпечують його ефективну роботу та сталий розвиток.

Інституційний аудит проводиться з метою оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти та вироблення рекомендацій засновнику та закладу освіти щодо:

підвищення якості освітньої діяльності та вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти;

приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність із вимогами законодавства, зокрема ліцензійних умов.

2. Інституційний аудит є єдиним плановим заходом, що проводиться центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальними органами не частіше одного разу на 10 років.

3. Інституційний аудит проводиться працівниками центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальних органів відповідно до вимог цього Закону та у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. До інституційного аудиту можуть бути залучені інші фахівці (експерти) у сфері загальної середньої освіти.

Плани проведення інституційних аудитів формуються на підставі показників освітньої діяльності закладів та результатів навчання учнів. У першу чергу планові інституційні аудити проводяться у закладах освіти, що мають низьку якість освітньої діяльності. У таких закладах інституційний аудит може бути проведений також у позаплановому порядку.

Критерії для визначення якості освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Інституційний аудит може бути проведений у позаплановому порядку також за ініціативою засновника, керівника, педагогічної ради, вищого колегіального органу громадського самоврядування або піклувальної ради закладу освіти.

4. За результатами проведення інституційного аудиту засновнику та закладу освіти надаються:

висновок про якість освітньої діяльності закладу освіти, внутрішню систему забезпечення якості освіти;

рекомендації щодо вдосконалення діяльності закладу освіти, а також приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність із вимогами законодавства, зокрема, ліцензійними умовами.

5. Керівник закладу освіти має право подати до центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти обґрунтовані заперечення щодо висновку та рекомендацій впродовж 5 робочих днів з дня їх отримання. Заперечення мають бути розглянуті впродовж 20 робочих днів з дня їх надходження.

6. Висновок про якість освітньої діяльності закладу та рекомендації щодо вдосконалення діяльності закладу освіти, уточнені за результатами розгляду заперечень, оприлюднюються на веб-сайтах закладу освіти (за наявності), засновника (крім засновника приватного закладу освіти) та

органу, що здійснив інституційний аудит, впродовж трьох робочих днів з дня завершення розгляду заперечень.

7. У разі виявлення невідповідності освітньої діяльності закладу освіти законодавству, зокрема ліцензійним умовам, орган, який провів інституційний аудит, визначає строк усунення порушень у роботі закладу освіти, який не може перевищувати 1 рік. ~~До усунення порушень у роботі закладу освіти до керівника закладу освіти не застосовуються засоби заохочення (премії, інші заохочувальні виплати, нагороди тощо) – регулюється КЗпП України, порушує Конституцію України.~~

Після закінчення визначеного строку проводиться перевірка результатів усунення відповідних порушень. У разі негативних результатів такої перевірки засновнику закладу освіти можуть бути надані рекомендації щодо зміни керівника закладу освіти, припинення чи реорганізації закладу освіти.

Стаття 46. Зовнішнє незалежне оцінювання

1. Зовнішнє незалежне оцінювання є однією з форм державної підсумкової атестації результатів навчання, здобутих учнями на певному рівні загальної середньої освіти, що здійснюється відповідно до Закону України «Про освіту» з урахуванням цього Закону.

Учні, які завершують здобуття базової середньої чи профільної середньої освіти проходять державну підсумкову атестацію у формі зовнішнього незалежного оцінювання, крім випадків визначених законодавством.

Зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти може бути проведене лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти.

Результати зовнішнього незалежного оцінювання здобувачів базової середньої освіти можуть використовуватися для зарахування до ліцеїв та інших закладів освіти, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти.

2. Зовнішнє незалежне оцінювання проводиться спеціально уповноваженою державою установою – Українським центром оцінювання якості освіти.

У підготовці та проведенні зовнішнього незалежного оцінювання беруть участь регіональні структурні підрозділи Українського центру оцінювання якості освіти (регіональні центри оцінювання якості освіти), а також інші установи, організації, органи влади відповідно до законодавства.

3. Доступність до будівель, споруд та приміщень закладів освіти, в яких проводиться зовнішнє незалежне оцінювання, для учасників зовнішнього незалежного оцінювання, які є особами з особливими освітніми потребами, забезпечується засновниками цих закладів освіти згідно з державними будівельними нормами та стандартами.

Для осіб з особливими освітніми потребами забезпечуються спеціальні умови для проходження зовнішнього незалежного оцінювання у випадку

можливості здійснення розумного пристосування до їхніх індивідуальних потреб.

4. Відкритість зовнішнього незалежного оцінювання забезпечується шляхом:

здійснення державного контролю та громадського спостереження за його проведенням;

повного і своєчасного інформування осіб, які мають його проходити, про програми, форми завдань робіт, строки, час, місце та порядок проведення зовнішнього незалежного оцінювання.

5. Завдання роботи зовнішнього незалежного оцінювання укладаються державною мовою. За бажанням особи, яка здобуває чи здобувала повну загальну середню освіту іншою мовою, завдання надаються у перекладі відповідною мовою (крім завдань із навчальних предметів мовного компонента).

6. Для забезпечення організованого проведення зовнішнього незалежного оцінювання центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки:

1) затверджує:

перелік програм зовнішнього незалежного оцінювання;

перелік навчальних предметів, із яких проводиться зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні;

положення про колегіальні робочі органи з підготовки та проведення зовнішнього незалежного оцінювання;

спільно з центральним органом виконавчої влади у сфері внутрішніх справ порядок використання технічних пристроїв, необхідних для здійснення контролю за проведенням зовнішнього незалежного оцінювання;

спільно з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я перелік захворювань та/або патологічних станів, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання, перелік особливих (спеціальних) умов, що створюються для осіб з особливими освітніми потребами в пунктах проведення зовнішнього незалежного оцінювання, форму медичних висновків органів або закладів охорони здоров'я про створення особливих (спеціальних) умов для проходження зовнішнього незалежного оцінювання, порядок їх видачі та обліку;

форми документів, що засвідчують факт проходження зовнішнього незалежного оцінювання;

2) встановлює:

максимальну кількість навчальних предметів, з яких особа може в певному році пройти зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (на основі профільної середньої освіти) за кошти державного бюджету;

строки організації та проведення зовнішнього незалежного оцінювання;

рівні складності завдань робіт зовнішнього незалежного оцінювання.

7. Фінансування заходів з підготовки та проведення зовнішнього незалежного оцінювання здійснюється за рахунок коштів державного бюджету в установленому законодавством порядку та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

Проходження зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (на основі профільної середньої освіти), із встановленої центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки кількості навчальних предметів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету. Особам має право пройти зовнішнє незалежне оцінювання понад встановлену центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки кількість навчальних предметів за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Стаття 47. Атестація педагогічних працівників

1. Атестація педагогічних працівників здійснюється відповідно до Закону України «Про освіту» з урахуванням цього Закону та в порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

2. За результатами атестації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, присвоюється кваліфікаційна категорія (спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії і спеціаліст вищої категорії) та може бути присвоєно педагогічне звання (старший учитель, учитель-методист, вихователь-методист, педагог-організатор-методист тощо). Положення про кваліфікаційні категорії та педагогічні звання затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Стаття 48. Сертифікація педагогічних працівників

1. Сертифікація здійснюється з метою підвищення престижності педагогічної праці та стимулювання педагогічних працівників до особистісного та професійного зростання.

2. Засади сертифікації педагогічних працівників визначаються Законом України «Про освіту».

3. Сертифікація здійснюється, зокрема, шляхом:

1) тестування професійних знань і компетентностей, що проводиться спеціально уповноваженою державою установою;

2) моніторингу роботи вчителя (практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання, вивчення практичного досвіду вчителя), що проводиться центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальними органами.

4. Право на проходження сертифікації мають педагогічні працівники, які працюють не менше трьох років у закладах освіти, що забезпечують

здобуття повної загальної середньої освіти, здійснюють викладацьку діяльність та/або мають педагогічне навантаження.

5. Особа має право на проходження сертифікації безоплатно один раз на три роки. Особа, яка не отримала сертифікат, має право на повторне проходження сертифікації не раніше ніж через рік.

6. Педагогічні працівники, які отримали сертифікат:

отримують щомісячну доплату в розмірі 20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) пропорційно до обсягу педагогічного навантаження протягом строку дії сертифіката;

впроваджують і поширюють методики компетентнісного навчання та нові освітні технології;

залучаються до процедур і заходів, пов'язаних із забезпеченням якості та впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти.

7. Успішне проходження сертифікації зараховується як проходження атестації педагогічним працівником, а також є підставою для присвоєння відповідної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання.

Стаття 49. Громадська акредитація закладу загальної середньої освіти

1. Громадська акредитація закладу загальної середньої освіти проводиться за ініціативою його керівника відповідно до вимог Закону України «Про освіту» за рахунок коштів засновника з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

2. Громадська акредитація здійснюється юридичними особами, акредитованими у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, з урахуванням вимог до проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти.

3. Успішні результати громадської акредитації закладу загальної середньої освіти засвідчуються сертифікатом, що є чинним впродовж 10 років.

4. Заклади загальної середньої освіти, що мають чинний сертифікат про громадську акредитацію закладу освіти, вважаються такими, що успішно пройшли інституційний аудит у плановому порядку.

5. Результати громадської акредитації закладу загальної середньої освіти можуть враховуватися при акредитації освітніх програм.

6. Інформація про проведення та результати громадської акредитації закладу загальної середньої освіти оприлюднюється впродовж десяти днів з дня видачі сертифікату та надсилається до центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти.

Стаття 50. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників

1. Кожен педагогічний працівник зобов'язаний щорічно підвищувати кваліфікацію відповідно до Закону України «Про освіту» з урахуванням

особливостей, визначених цим Законом, та в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

2. Загальна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації педагогічного працівника впродовж п'яти років, яка оплачується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, не може бути меншою за 150 годин, з яких не менше 10 відсотків загальної кількості годин має бути обов'язково спрямована на вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Обсяг щорічного підвищення кваліфікації педагогічного працівника не може бути меншим, ніж 30 академічних годин.

3. На час проходження підвищення кваліфікації за педагогічним працівником зберігається середня заробітна плата не менше 25 робочих днів впродовж 5 років.

4. На основі пропозицій педагогічних працівників педагогічна рада закладу освіти формує та затверджує річний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників на наступний календарний рік, що визначає вид, форму, суб'єктів підвищення кваліфікації, кількість годин і строки проходження підвищення кваліфікації педагогічними працівниками закладу.

Стаття 51. Ресурсне (інформаційне, науково-методичне, матеріально-технічне) забезпечення

1. Інформаційне забезпечення учасників освітнього процесу здійснюється шляхом надання доступу до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів, у тому числі до мережі Інтернет, надання електронних підручників та інших мультимедійних навчальних ресурсів у порядку, визначеному законодавством.

Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки забезпечує створення та функціонування спеціального інформаційного ресурсу в мережі Інтернет, на якому у вільному доступі в повному обсязі розміщуються безкоштовні електронні версії підручників або електронні підручники для здобуття повної загальної середньої освіти.

2. Відкриті та загальнодоступні ресурси з інформацією про діяльність закладу загальної середньої освіти формуються та оприлюднюються ним відповідно до статті 30 Закону України «Про освіту».

3. Наукове і методичне забезпечення системи загальної середньої освіти здійснюється відповідно до статті 75 Закону України «Про освіту» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

4. З метою забезпечення належного рівня організації освітнього процесу заклади загальної середньої освіти можуть використовувати матеріально-технічну базу міжшкільних ресурсних центрів.

Розділ VII

УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стаття 52. Органи управління у сфері повної загальної середньої освіти

1. До органів управління у сфері повної загальної середньої освіти належать:

Кабінет Міністрів України;
центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки;
центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти;
державні органи, яким підпорядковані заклади спеціалізованої загальної середньої освіти;

Верховна Рада Автономної Республіки Крим;
Рада міністрів Автономної Республіки Крим;
органи місцевого самоврядування;
місцеві державні адміністрації.

2. Основними завданнями органів управління у сфері загальної середньої освіти є:

забезпечення створення умов для здобуття особами повної загальної середньої освіти;

прогнозування розвитку системи повної загальної середньої освіти та мережі закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти;

забезпечення рівного доступу до якісної повної загальної середньої освіти, прав учасників освітнього процесу, підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Стаття 53. Повноваження Кабінету Міністрів України, центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки та інших державних органів у сфері загальної середньої освіти

1. У сфері повної загальної середньої освіти Кабінет Міністрів України приймає нормативно-правові акти, визначені цим Законом та Законом України «Про освіту», а також здійснює повноваження, передбачені іншими законами України.

2. Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки:

провадить аналітично-прогностичну діяльність у сфері повної загальної середньої освіти, визначає тенденції її розвитку, вплив демографічної, етнічної, соціально-економічної ситуації, інфраструктури виробничої та невиробничої сфери, формує стратегічні напрями розвитку системи повної загальної середньої освіти з урахуванням науково-технічного прогресу та інших факторів, узагальнює світовий і вітчизняний досвід у відповідній сфері;

здійснює в межах своїх повноважень нормативно-правове регулювання відносин у системі повної загальної середньої освіти;

розробляє та подає на затвердження Кабінету Міністрів України формулу розрахунку нормативів кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення закладів освіти, достатніх для виконання вимог

державних стандартів початкової, базової та профільної середньої освіти та ліцензійних умов провадження освітньої діяльності;

затверджує державні стандарти початкової, базової та профільної середньої освіти;

затверджує типові освітні програми початкової, базової та профільної середньої освіти;

здійснює повноваження головного розпорядника бюджетних коштів для закладів освіти, що перебувають у сфері його управління;

затверджує типові переліки обов'язкового навчального та іншого обладнання закладів освіти, навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, що необхідні у тому числі для осіб з особливими потребами;

затверджує порядок надання навчальній літературі, підручникам, посібникам, засобам навчання, навчальним програмам, і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України та відповідно до нього надає рекомендації для використання їх в освітньому процесі;

організовує придбання за кошти державного бюджету підручників, посібників для здобуття повної загальної середньої освіти;

забезпечує створення та функціонування спеціального інформаційного ресурсу в мережі Інтернет, на якому у вільному доступі в повному обсязі розміщуються безкоштовні електронні версії підручників або електронні підручники для здобуття повної загальної середньої освіти;

організовує науково-методичне та інформаційне забезпечення системи повної загальної середньої освіти;

затверджує професійні стандарти педагогічних працівників;

координує підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти;

заохочує та відзначає педагогічних працівників і учнів;

координує діяльність структурних підрозділів з питань освіти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

затверджує положення про власні постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи;

затверджує порядок акредитації та ведення реєстру громадських фахових об'єднань чи інших юридичних осіб, що здійснюють незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладів освіти;

затверджує порядок проведення експертизи освітніх програм, поданих до Державної служби якості освіти для їх затвердження;

здійснює міжнародне співробітництво у встановленому законодавством порядку, забезпечує участь України у міжнародних дослідженнях якості освіти;

здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом, Законом України «Про освіту» та іншими законами України.

3. Інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать заклади освіти:

беруть участь у реалізації державної політики в сфері повної загальної середньої освіти;

здійснюють аналіз, моніторинг якості освітньої діяльності закладів освіти, що перебувають у сфері їх управління, та розподіляють між ними державне фінансування;

за дорученням і в межах, встановлених Кабінетом Міністрів України, здійснюють повноваження засновника щодо державних закладів загальної середньої освіти, що перебувають у їхньому підпорядкуванні;

здійснюють інші повноваження, передбачені цим Законом, Законом України «Про освіту» та іншими законами України.

Стаття 54. Повноваження центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальних органів

1. Центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти є Державна служба якості освіти України, що має свої територіальні органи.

2. Державна служба якості освіти України та її територіальні органи: проводять інституційний аудит закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти;

надають рекомендації закладам освіти щодо організації та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;

за результатами експертизи затверджують освітні програми загальної середньої освіти (крім типових і тих, що розроблені на основі типових);

у порядку, визначеному законодавством, проводять моніторинг якості освітньої діяльності закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти, та якості здобутої в них загальної середньої освіти;

у межах повноважень, передбачених законом, здійснюють державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства закладами освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти;

вивчають діяльність місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів з питань освіти (у разі наявності) в частині, що стосується забезпечення якості освіти на відповідній території та надають висновки і рекомендації щодо забезпечення якості, а також приведення управлінських процесів у відповідність із вимогами законодавства, у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, що оприлюднюються на веб-сайті Державної служби якості освіти України та відповідного органу виконавчої влади чи місцевого самоврядування впродовж п'яти робочих днів з дня їх надання;

здійснюють інші повноваження, визначені законами.

Стаття 55. Повноваження органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади у сфері загальної середньої освіти

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, місцеві ради здійснюють повноваження у сфері загальної середньої освіти, що визначені Законом України «Про освіту», а також інші повноваження відповідно до Конституції України, Конституції Автономної Республіки Крим, законів

України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законів, в частині, що не суперечить законодавству про освіту.

2. Місцеві державні адміністрації, їх структурні підрозділи з питань освіти:

здійснюють моніторинг роботи та рішень органів місцевого самоврядування, їх виконавчих органів в частині реалізації ними державної політики та дотримання законодавства у сфері освіти, а також в частині виконання ними прав і обов'язків засновників закладів освіти, визначених Законом України «Про освіту»;

надають органам місцевого самоврядування, їх виконавчим органам, посадовим особам рекомендації щодо усунення порушень законодавства з питань освіти та виконання ними прав і обов'язків засновників закладів освіти, визначених Законом України «Про освіту»;

звертаються до суду з позовами про зобов'язання органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб усунути порушення та виконати вимоги законодавства у сфері загальної середньої освіти;

можуть ініціювати проведення позапланового інституційного аудиту закладу;

можуть здійснювати окремі повноваження органів місцевого самоврядування, а також окремі функції засновників закладів освіти на відповідній території у разі їх делегування місцевою радою шляхом прийняття відповідного рішення;

здійснюють інші повноваження відповідно до Конституції України, Конституції Автономної Республіки Крим, законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законів.

Стаття 56. Державний нагляд (контроль) у сфері загальної середньої освіти

1. Державний нагляд (контроль) у сфері загальної середньої освіти здійснюється центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальними органами, що діють на підставі, в межах повноважень та у спосіб, визначені Законом України «Про освіту», цим Законом та Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

2. Формами державного нагляду (контролю) у сфері загальної середньої освіти є:

плановий (позаплановий) інституційний аудит;
позапланова перевірка.

3. Центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальні органи проводять інституційний аудит відповідно до цього Закону і позапланові перевірки у порядку, передбаченому Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Розділ VIII

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стаття 57. Фінансування системи повної загальної середньої освіти

1. Фінансування здобуття повної загальної середньої освіти здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансування здобуття повної загальної середньої освіти за рахунок коштів державного бюджету здійснюється шляхом надання освітньої субвенції та інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам.

Кошти освітньої субвенції, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам спрямовуються на оплату праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, підвищення їх кваліфікації, забезпечення підручниками (посібниками), навчальним обладнанням, засобами навчання та на інші цілі, визначені законодавством.

2. Фінансування здобуття особами з особливими освітніми потребами повної загальної середньої освіти здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

3. Фінансування з державного бюджету здобуття повної загальної середньої освіти, у тому числі у приватному чи корпоративному закладі освіти, що має ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти, здійснюється на підставі фінансового нормативу бюджетної забезпеченості на одного учня (з урахуванням відповідних коригуючих коефіцієнтів) у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості на одного здобувача повної загальної середньої освіти визначається за формулою, затвердженою Кабінетом Міністрів України.

4. Фінансування забезпечення (виготовлення, поширення, зберігання та доставки до засновників закладів освіти) підручниками (посібниками), у тому числі електронними, з навчальних предметів, визначених Державними стандартами загальної середньої освіти, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

Стаття 58. Фінансово-господарська діяльність закладів загальної середньої освіти

1. Заклади загальної середньої освіти провадять фінансово-господарську діяльність відповідно до цього Закону, законів України «Про освіту», «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів.

Фінансова автономія закладів загальної середньої освіти в частині використання бюджетних коштів полягає у виконанні наступних завдань (у межах, установлених затвердженими кошторисами):

формування структури закладу загальної середньої освіти та його штатного розпису;

встановлення доплат, надбавок, виплати матеріальної допомоги, премій, інших видів стимулювання та відзначення працівників;

оплата поточних ремонтних робіт приміщень і споруд закладів загальної середньої освіти;

встановлення і виплата доплат, надбавок, премій працівникам закладу освіти; (тотожні)

оплата підвищення кваліфікації педагогічних працівників та витрат на відрядження.

2. Фінансування закладів загальної середньої освіти здійснюється з державного та місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України.

Іншими джерелами фінансування закладів загальної середньої освіти можуть бути:

доходи від надання платних освітніх та інших послуг;

доходи від надання в оренду майна;

благодійна допомога;

гранти;

надходження (доходи) від тимчасово вільних коштів, розміщених на депозитних та/або поточних рахунках банків державного сектору;

інші джерела фінансування, що не заборонені законодавством.

Отримані із зазначених джерел кошти можуть використовуватися закладами загальної середньої освіти відповідно до власного кошторису для організації та забезпечення освітнього процесу.

Одержання закладом загальної середньої освіти позабюджетних коштів не є підставою для зменшення обсягу його бюджетного фінансування.

3. Отримані закладом загальної середньої освіти кошти мають бути використані для організації та забезпечення основної діяльності закладу, і не можуть бути вилучені в дохід державного або місцевих бюджетів, окрім випадків, передбачених законом.

4. Фінансово-господарська діяльність закладу загальної середньої освіти здійснюється на основі кошторису, що затверджується засновником з урахуванням пропозицій закладу загальної середньої освіти.

5. Державні та комунальні заклади загальної середньої освіти можуть надавати платні освітні та інші послуги, перелік яких затверджує Кабінет Міністрів України. Засновники відповідних закладів освіти мають право затверджувати переліки платних освітніх та інших послуг, що не увійшли до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Керівники закладів загальної середньої освіти визначають перелік платних освітніх та інших послуг, що надаються закладом, із зазначенням часу, місця, способу та порядку надання кожної з послуг, їх вартості та особи, відповідальної за їх надання. Перелік платних освітніх та інших послуг, що надаються закладом, інформація про їх вартість, обсяг отриманих

коштів та використання цих коштів оприлюднюються відповідно до статті 30 Закону України «Про освіту».

Державні, комунальні заклади загальної середньої освіти не можуть надавати (повністю чи частково) платні освітні послуги для досягнення їх учнями результатів навчання (компетентностей), визначених державними стандартами загальної середньої освіти.

Учні та їх батьки можуть отримувати в закладі загальної середньої освіти платні освітні та інші послуги виключно на добровільних засадах.

6. Порядок діловодства і бухгалтерського обліку в закладі загальної середньої освіти визначається засновником відповідно до законодавства. За рішенням керівника закладу загальної середньої освіти, погодженим із засновником, бухгалтерський облік може здійснюватися самостійно закладом освіти або через централізовану бухгалтерію.

Стаття 59. Штатні розписи закладів загальної середньої освіти

1. Штатні розписи державних і комунальних закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і типів затверджуються керівником закладу загальної середньої освіти на підставі Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

2. Штатні розписи державних і комунальних закладів спеціалізованої освіти затверджуються керівниками відповідних закладів на підставі Типових штатних нормативів закладів спеціалізованої освіти, затверджених центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у відповідних сферах.

3. Штатні розписи приватних і корпоративних закладів загальної середньої освіти затверджуються засновником (засновниками).

Стаття 60. Майно закладів загальної середньої освіти

1. Правові засади володіння, користування і розпорядження майном закладів загальної середньої освіти визначаються Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими актами законодавства.

Стаття 61. Державно-приватне партнерство у сфері загальної середньої освіти

1. Правовими засадами державно-приватного партнерства у сфері освіти і науки є Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про державно-приватне партнерство», цей Закон, Закон України «Про освіту», інші закони України, а також міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Розділ IX МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 62. Міжнародне співробітництво у системі загальної середньої освіти

1. Заклади освіти, наукові, науково-виробничі установи системи загальної середньої освіти, їх засновники, органи державної влади та органи місцевого самоврядування здійснюють міжнародне співробітництво у сфері загальної середньої освіти відповідно до Закону України «Про освіту», та мають право укладати угоди про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки з органами управління освітою та закладами освіти інших країн, міжнародними організаціями, фондами у встановленому законодавством порядку.

2. Держава сприяє міжнародному співробітництву у системі загальної середньої освіти.

Стаття 63. Участь у міжнародних дослідженнях якості освіти

1. Рішення про участь України у міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки приймає Кабінет Міністрів України.

2. З метою незалежного оцінювання якості освіти держава забезпечує участь учнів закладів загальної середньої освіти у TIMSS, PISA, PIRLS та в інших міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти.

3. Результати міжнародних порівняльних досліджень у сфері загальної середньої освіти оприлюднюються на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки та обов'язково враховуються під час формування та реалізації державної політики у відповідній сфері.

Стаття 64. Міжнародна академічна мобільність

1. Міжнародна академічна мобільність учнів та педагогічних працівників реалізується шляхом їх участі у програмах двостороннього та багатостороннього міжнародного обміну учнів та/або педагогічних працівників.

2. За учнями, зберігається його статус та місце навчання у відповідному закладі освіти України за умови продовження здобуття ними загальної середньої освіти в Україні за однією з визначених Законом форм здобуття освіти (крім очної), зокрема шляхом оформлення індивідуального навчального плану. Такі особи зобов'язані пройти відповідно до законодавства атестацію (оцінювання результатів навчання) для переведення до наступного класу та/або отримання відповідного документа про освіту.

Участь у програмах міжнародного обміну незалежно від їх тривалості не є підставою для припинення виплати особам стипендій Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, інших стипендій, позбавлення відзнак (заохочень) тощо (крім випадків припинення громадянства України).

3. За педагогічними працівниками закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у програмах міжнародного обміну, зберігається місце роботи у відповідному закладі освіти України без збереження заробітної

плати. На час тимчасової відсутності педагогічного працівника на відповідну посаду може бути призначена інша особа за строковою трудовою угодою відповідно до законодавства.

Розділ X ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім абзацу другої частини шостої статті 48, який набирає чинності з 1 січня 2019 року.

2. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради України, 1999, № 28, ст. 230 із наступними змінами).

3. Установити, що:

~~1) набрання чинності цим Законом є зміною істотних умов праці та підставою для припинення безстрокового трудового договору з керівниками державних і комунальних закладів загальної середньої освіти згідно з пунктом 6 статті 36 Кодексу законів про працю України;~~

~~Упродовж двох місяців з дня набрання чинності цим Законом заасновники державних та комунальних закладів загальної середньої освіти або уповноважені ними органи зобов'язані припинити безстрокові трудові договори з керівниками цих закладів та одночасно укласти з ними (за їх згодою) трудові договори (контракти) строком на 6 років без проведення конкурсу або у разі їх незгоди не продовження трудових відносин на основі строкового трудового договору звільнити їх згідно з пунктом 6 статті 36 Кодексу законів про працю України. Після завершення строку трудового договору такі особи мають право обиратися на посаду керівника цього ж закладу освіти на ще один строк відповідно до статті 18 цього Закону;~~

~~2) набрання чинності цим Законом є зміною істотних умов праці та підставою для припинення безстрокового трудового договору з педагогічними працівниками державних і комунальних закладів загальної середньої освіти, яким виплачується пенсія за віком, згідно з пунктом 6 статті 36 Кодексу законів про працю України.~~

~~Упродовж двох місяців з дня набрання чинності цим Законом керівники державних та комунальних закладів загальної середньої освіти зобов'язані припинити безстрокові трудові договори з педагогічними працівниками цих закладів освіти, яким виплачується пенсія за віком, з одночасним укладенням з ними (за їх згодою) трудових договорів (контрактів) строком на 1 рік або звільнити їх згідно з пунктом 6 статті 36 Кодексу законів про працю України;~~

~~Пункти 1 та 2 вилучити, як такі, що порушують статті 43, 58, 64, п. 1 розділу XV Конституції України, ст. 32 КЗпП України, п.п.17 п.3 розділу XII Закону України «Про освіту», суперечать пункту 10~~

постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 6 листопада 1992 року № 9 яким встановлено, що зміною в організації виробництва і праці визнається раціоналізація робочих місць, введення нових форм організації праці, у т. ч. перехід на бригадну або на індивідуальну форму, впровадження передових методів, технологій тощо.

3) до приведення законодавства і установчих документів закладів освіти у відповідність із цим Законом терміни «міжшкільний навчально-виробничий комбінат» і «міжшкільний ресурсний центр» є ідентичними;

4) особи, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції (на період її проведення), територія населених пунктів на лінії зіткнення, мають право пройти державну підсумкову атестацію та отримати документ державного зразка про повну загальну середню освіту у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;

~~5) після набрання чинності цим Законом частина 2 статті 23 застосовується до посад, що стали вакантними в установленому трудовим законодавством порядку; (вилучити з підстав перелічених вище)~~

б) до затвердження центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки порядку проведення експертизи освітніх програм, поданих до Державної служби якості освіти для їх затвердження, відповідна експертиза організовується Державною службою якості освіти України в установленому нею порядку;

4. Кабінету Міністрів України:

1) протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом: підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом, забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити ліквідацію школи соціальної реабілітації та забезпечити продовження здобуття освіти її вихованцями шляхом їх переведення до установ Міністерства соціальної політики України та органів Національної поліції України.